

2019

Jaarverslag

Toegang tot
Kennis

Toegang tot
Innovatie

Toegang tot
Talent

Toegang tot
Markt

Toegang tot
Kapitaal

2019

Jaarverslag

Colofon

Tekst

HSD Office

Interviews

Turnaround Communicatie (pag. 14 en pag. 22)

HSD Office (pag. 34)

Vormgeving

Brand new something

Fotografie

Fotoprofs

HSD Office

Mark David

Drukwerk

Veldhuizen Grafisch Effect

Inhoud

Voorwoord	4
Jaarverslag Raad van Toezicht	5
1. Resultaten HSD Office	7
1.1 Uitbouwen van een zichtbaar en werkend kenniscluster	8
Interview: NCIA maakt gebruik van het HSD netwerk om samen te werken met nieuwe partners	14
1.2 Actief faciliteren van consortia	16
Interview: Militair idee leidt tot civiele veiligheid	22
1.3 Human Capital Agenda Security	24
1.4 (Inter) nationale acquisitie, handel en branding	28
Interview: Hoe Audittrail de Amerikaanse markt op ging	34
2. Vooruitblik 2020	37
Onze ambities voor 2020	38
3. Jaarrekening	43
Balans per 31 december 2019	44
Staat van baten en lasten over 2019	45
Toelichting behorende tot de jaarrekening 2019	46
Toelichting op de balans per 31 december 2019	48
Toelichting bij de staat van baten en lasten over 2019	51
4. Overige gegevens	59
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	60
5. Bijlagen	65
Bijlage A – Tabel input-output-outcome resultaten	66
Bijlage B – Bedrijfseconomische analyse (Activity Based Costing)	68
Bijlage C – HSD partners	71
Bijlage D – Rendement investering gemeente Den Haag	72

‘Dit jaarverslag laat HSD zien als een nationaal cluster, met een sterke verankering in Zuid-Holland en een kern op de HSD Campus in Den Haag waar we samen werken aan een veiligere wereld en groei van banen.’

Voorwoord

Het HSD Office team heeft hard gewerkt aan het realiseren van de doelen uit het jaarplan 2019.

Samen met onze flexibele schil, strategische samenwerkingspartners en altijd in verbinding met kennisinstellingen, overheden en bedrijven.

› We hebben het afgelopen jaar met plezier en op basis van vertrouwen gewerkt, doelgericht en ondernemend samen met onze partners. Zij zorgen voor nieuwe veiligheidsoplossingen en groei van banen. The Hague Security Delta is een open ecosysteem waaraan iedereen, die een bijdrage wil leveren, kan deelnemen.

De community is stabiel. Onze aanpak van toegang tot kennis, innovatie, markt, kapitaal en talent is helder. Er is focus. Concrete resultaten zijn geboekt, waarbij we bijdroegen aan nieuwe samenwerkingen, veiligheidsinnovaties en economische groei. De ambities zijn grotendeels gehaald. Samen met 132 organisaties hebben we in 2019 aan 10 innovatieprogramma's gewerkt. Bijvoorbeeld aan het gebruik van Artificial Intelligence (AI) om cyber veiliger te worden en aan het ontwikkelen van oplossingen voor CEO-fraude en cybercriminaliteit. Dit hebben uitgelokte investeringen opgeleverd van € 2,5 miljoen. Partners

werden bij kennissessies betrokken en wij hielpen hen bij hun zoektocht naar kapitaal voor groei. We brachten vacatures en opleidingen onder de aandacht en ondersteunden consortia om over de grens zaken te doen. Dit alles in nauwe samenwerking met onze strategische uitvoeringspartners, zoals InnovationQuarter, Rijksdienst voor ondernemend Nederland (RVO), Netherlands Foreign Investment Agency (NFIA) en Kamer van Koophandel (KVK).

Ons werk kunnen we alleen doen door de financiële support die we krijgen van de gemeente Den Haag, de Provincie Zuid-Holland, projectopdrachten van (Rijks)overheidsorganisaties en onze partners. Er is meerjaren financiering. In 2019 was Stichting HSD financieel in control. De baten in 2019 zijn € 1.856 K., de lasten inclusief financieel resultaat bedragen € 1.841 K. Dit resulteert in een positief saldo baten en lasten van € 15 K. Dit bedrag wordt ten gunste van de reserve gebracht.

Een stakeholdersonderzoek *Gateway Health Check* en een partnertevredenheidsonderzoek zijn uitgevoerd en bevestigen dat er draagvlak en continuïteit is. Het onafhankelijk onderzoeksbureau concludeerde dat HSD Office stappen heeft gezet in het opvolgen van de aanbevelingen uit de vorige *Gateway Review*. De governance structuur is gewijzigd, financiën en resultaten zijn volledig transparant en de communicatie is aangescherpt. Partners beoordeelden HSD gemiddeld met 7,4.

De uitkomsten van de onderzoeken geven ons belangrijke inzichten en aanbevelingen, die we meenemen in de strategie 2021-2025. Deze strategie ontwikkelen we in 2020 in nauwe samenwerking met onze partners. Zo zorgen we ervoor dat we als HSD community een gezamenlijk gedragen ambitie hebben.

In dit jaarverslag laten we zien wat we in 2019 allemaal hebben gedaan en wat dat oplevert. Verrijkt met voorbeelden en verhalen van onze partners. Het laat HSD zien als een nationaal cluster, met een sterke verankering in Zuid-Holland en een kern op de HSD Campus in Den Haag. Waar we samen werken aan een veiligere wereld en groei van banen. HSD Office draagt met volle overtuiging hier aan bij. En in 2020 doen we dat opnieuw. *Together we secure the future.*

Joris den Bruinen

Algemeen Directeur/Bestuurder

Jaarverslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht (RvT) houdt het formele toezicht op het beleid van de bestuurder en op de algemene gang van zaken binnen de Stichting The Hague Security Delta (HSD) en de uitvoeringsorganisatie HSD Office. De RvT staat de bestuurder met advies ter zijde. De RvT is de werkgever van de Algemeen Directeur/Bestuurder.

De RvT wordt gevormd door Wim Kuijken (voorzitter), Marjolein Jansen en Jaap Wielaart en heeft in 2019 vijf keer vergaderd in aanwezigheid van alle leden. Marjolein Jansen is daarnaast aanwezig geweest bij de drie HSD Raad van Advies vergaderingen. Ook was er vertegenwoordiging van de RvT bij het bezoek van de raadscommissie bestuur van de gemeente Den Haag, bij de HSD jaarvergadering en bij individuele afspraken met enkele bestuurders van gemeente, provincie en een ministerie.

De Auditcommissie wordt bezet door Jaap Wielaart. Vanuit de RvT heeft hij, samen met de bestuurder en controller, de selectie van een nieuwe accountant voorbereid. Uit drie partijen heeft de RvT, na advies door de Auditcommissie, gekozen voor Mazars als het nieuwe accountantskantoor. Het door Mazars opgestelde concept verslag over de Jaarrekening 2019 is door de Auditcommissie in een apart overleg, samen met de bestuurder en

RvT HSD: Wim Kuijken, Marjolein Jansen en Jaap Wielaart

controller, besproken. Vervolgens heeft de definitieve goedkeuring in de voltallige RvT plaatsgevonden.

Het jaarverslag, de jaarrekening en de begroting zijn goedgekeurd. Een vast agendapunt in de vergaderingen is de bespreking van de directie/bestuurdersbrief. Daarin informeert de bestuurder de RvT over actuele plannen, bedrijfsvoering en ontwikkelingen. Daarnaast is er na afloop van de formele vergadering een themagedeelte. Hierin wordt de RvT bijgepraat over de inhoudelijke HSD programma's zoals Data Diode, BEC-Fraude, AI, Cyber Security en de Human Capital Agenda.

De RvT toetst de doelmatigheid van uitgaven door het beoordelen van de

kwartaalrapportages. Hierin staat de voortgang van de programma's en de 'toegang tot' proposities. De bestuurder deelt de overwegingen, risico's en alternatieven van voorstellen of besluiten met de RvT, indien dit zich voordoet. Door deze werkwijze is de raad goed in staat met de bestuurder in gesprek te gaan over de verbinding tussen doelstellingen, middelen en resultaten.

Met gepaste trots stelt de RvT dat het nieuwe governance model sinds begin 2019 goed werkt en de organisatie 'in control' is. Bovenal dat het sterk betrokken en overzichtelijke team van HSD Office samen met de HSD partners serieuze economische outcome waarde creëert en bijdraagt aan een (digitaal) veiligere maatschappij.

Resultaten

HSD Office

De resultaatafspraken uit het jaarplan 2019 zijn grotendeels gerealiseerd. Op onderdelen is meer geleverd. Operationeel en financieel zijn we in control en sluiten we het jaar 2019 af met een klein positief financieel saldo. De rust is teruggekeerd, zonder dat het rustig is. In dit jaarverslag verantwoorden we wat we hebben gedaan, hoe dit heeft bijgedragen aan outcome-waarden en hoe we ons geld hebben uitgegeven. Het toont de ambities uit het jaarplan en de geleverde resultaten.

Uitbouwen van een zichtbaar en werkend kenniscluster

1.1

Wij geloven dat innovatie begint en eindigt met kennis. Kennis leidt tot onderzoeksvragen en tot toepassingen. Zonder kennis geen innovatie, en zonder innovatie geen economische ontwikkeling.

‘Vanaf de start zijn we bij HSD betrokken omdat we geloven in de ambitie van HSD. Het is mooi dat onze expertise ‘Operational Technology (OT) security’ steeds meer als kans wordt gezien voor het veiligheidsdomein, waardoor wij ons als speler nog beter kunnen positioneren. Sinds dit jaar maken we ook deel uit van het programma Automated Security Operations, waarin ook de HSD Office en TNO veel tijd investeren. Omdat dit voor ons veel toegevoegde waarde levert, hebben we ons netwerk partnerschap omgezet naar premium.’

Marcel Jutte, managing director Hudson Cybertec

HSD partnerschap

Partnerschap zorgt voor betrokkenheid en stimuleert actieve deelname in samenwerkingen. HSD-partners onderschrijven het belang van samenwerken aan een veiligere samenleving en economische groei. Partners creëren banen en ontwikkelen innovaties. HSD Office ondersteunt hierbij. Dit doen we door middel van toegang tot kennis, innovatie, markt, talent, financiering & kapitaal.

Het aantal partners blijft stabiel met 283.¹ Dit sluit aan bij onze ambitie om een stabiel cluster te creëren. Onder de nieuwe partners bevinden zich organisaties als de gemeente Amsterdam, VolkerWessels, Nixu en CybExer. Met het aantrekken van een partnermanager hebben we een vast aanspreekpunt voor partners.

Om te weten of we op de juiste koers zijn, lieten we twee onderzoeken uitvoeren in 2019, een ‘Gateway Health Check’ en een ‘partneronderzoek’. Hiervoor zijn partners en stakeholders geïnterviewd. De Gateway is op dezelfde manier uitgevoerd als in 2017. Het rapport bevestigt dat we de goede kant

op gaan, dat eerdere tips zijn opgepakt en dat er draagvlak is voor HSD.

Aanbevelingen liggen op het terrein van concretiseren taken, krachten bundelen met vergelijkbare instellingen en het gezamenlijk opstellen van een nieuwe strategie.

Uit het partneronderzoek blijkt dat partners HSD gemiddeld beoordelen met een 7,4. Dit is hoger dan de 7,3 van de laatste meting, maar lager dan onze ambitie van 7,8. Er blijft ruimte voor verbetering. Opvallend is dat partners die actief participeren, de dienstverlening van HSD positiever beoordelen. De aanbevelingen uit beide onderzoeken worden begin 2020 opgepakt en gebruikt voor het maken van de nieuwe strategie.

Toegang tot kennis

HSD Office organiseerde in 2019 kennis- en intervisiebijeenkomsten, publiceerde rapporten en leverde inhoudelijke bijdragen, bijvoorbeeld aan (inter)nationale congressen.

¹ Saldo per 1 januari 2020

Paneldiscussie One Conference

› Kennis- en intervisie-bijeenkomsten

We organiseerden in 2019 vijf HSD Cafés met thema's zoals kunstmatige intelligentie/AI en veiligheid, en slimme veilige steden. Tijdens de HSD Cafés delen we kennis, inventariseren we of innovatieve ideeën aanslaan en vinden we samenwerkingspartners voor nieuwe programma's. De bijeenkomsten zijn toegankelijk voor iedereen en worden goed bezocht.

Vanuit de innovatieprogramma's hielden we kennisbijeenkomsten, open innovatiesessies en rondetafels. In totaal 35. Het doel was veiligheidsvraagstukken ophalen en kennisdelen in kleinere groepen. Dit hebben we bijvoorbeeld gedaan op de thema's quantum, real time intelligence (RTI) en bestrijding cybercrime.

Ook werden cross-sectorale intervisie-wbijeenkomsten georganiseerd voor Chief Information Security Officers (CISO's). Tijdens deze bijeenkomsten wisselden CISO's onderling kennis en ideeën uit en bespraken zij oplossingen voor ICT-beveiliging en uitdagingen.

Wij stelden de groepen samen, nodigden de deelnemers uit en verzorgden de bijeenkomsten. De resultaten uit de sessies zijn samengevat in een verslag, hierover communiceren we in 2020

Rapporten

In 2019 verschenen rapporten over smart cities, AI, data diode en quantum. Alle vier de onderzoeken focussen zich op (cyber) veiligheid.

Bijdragen aan congressen

We hebben 30 keer op podia gestaan om onze kennis uit te dragen bij nationale en internationale congressen. Zo leidden we tijdens de One Conference een panel met onze samenwerkingspartners over de gevolgen van nieuwe technologie op cyberveiligheid. Ook adviseerden we over de programma's van congressen, droegen we sprekers aan en deelden dit met ons netwerk. Een voorbeeld is de Hackathon for Peace, Justice and Security. We hebben meegedacht over de organisatie, hadden een actieve rol in het programma en communiceerden voorafgaand, tijdens en na de bijeenkomst.

‘Door aanwezig te zijn met een vestiging op de HSD Campus zitten we dicht op het vuur. Niet alleen hebben we hierdoor snel zicht op de juiste cybersecurity bedrijven, waarin we mogelijk zouden kunnen investeren met ons Dutch Security TechFund, maar ook hebben we talent en kennis dicht bij ons waar ons team een beroep op kan doen. Daarnaast completeert de directe lijn met HSD Office voor ons het gewenste ecosysteem, omdat HSD Office ons kan verbinden met startups, corporates en (semi) overheid.’

Michael Lucassen,
Partner TIIN Capital

HSD Campus

De gemeente Den Haag is exploitant van de HSD Campus. Organisaties die zich vestigen op de Campus komen terecht in een omgeving waar bedrijven, overheden en kennisinstellingen samenwerken, elkaar stimuleren, ontmoetingen organiseren en evenementen houden. De HSD Campus is een centraal punt van het ecosysteem. Ook in 2019 was er volop dynamiek, onder andere door de evenementen en rondetafels die HSD Office organiseert, de masters van de Cyber Security Academy (CSA) en vele bijeenkomsten van partijen binnen het veiligheidsdomein.

Raad van Advies van HSD

De Raad van Advies van HSD

Per 1 januari 2019 veranderde de governance van HSD. Het bestuur is opgeheven en een algemeen directeur/bestuurder aangesteld. Ook is er een Raad van Toezicht en een Raad van Advies ingesteld. Deze raden adviseren de bestuurder op de inhoudelijke thema's waaraan HSD Office werkt. Daarnaast zetten de leden hun netwerk in om van de innovatieprogramma's een succes te maken. Ook denken de raden mee over de algemene strategie voor HSD.

HSD Office organiseert wekelijks een informele HSD Campus kennis/netwerk-lunch met de campusbewoners. Bij die gelegenheid kunnen HSD-partners zich 'op de zeepkist' presenteren, kennisdelen en informeel netwerken.

ontving internationale handelsmissies. De online marketingcampagne – om Den Haag internationaal te positioneren op het gebied van cybersecurity – had een bereik van circa 200.000. De video's zijn circa 1 miljoen keer bekeken.

'Doordat HSD een omgeving biedt met vele innovatieve ondernemingen, ontstaan interessante samenwerkingen.

Dit leidde bij ons tot een samenwerking met een NGO. Tijdens een acute crisissituatie van mensen van deze NGO in het buitenland, bood onze SaaS-oplossing hulp. Door het real time situatiebeeld, konden zij in veiligheid komen. Elkaar op zo'n moment begrijpen en vertrouwen maakt dan het verschil.'

Linda Kroesbergen, Head of Business & Customer Success bij PublicSonar

Cyber Security Month

De gemeente Den Haag heeft het besluit genomen om geen 'Cyber Security Week' te organiseren in 2019, maar aan te sluiten bij de Cyber Security Month en de One Conference. Hierdoor is de One Conference uitgebreid met een extra dag en kwam er een innovatievloer. We adviseerden de gemeente over de communicatiestrategie. HSD Office had ook inhoudelijke bijdrages als spreker en

Daarnaast verbond de gemeente Den Haag zich aan de Europol-INTERPOL cybercrime conference, die plaatsvond tijdens de Cyber Security Month. HSD was zichtbaar op deze conferentie als spreker. Via de internationale bezoekers van beide conferenties realiseerde Den Haag een directe economische spin-off van € 740.000 voor Den Haag. Hierop hadden we als HSD Office beperkte sturing.

Kennis/netwerklunch op HSD Campus

Ambities en realisatie: 2019 in getallen

Ambitie	Doel	Realisatie	
Stabiel aantal partners	277	283*	✓
Partnertevredenheid	7,8	7,4	—
Cross sectorale CISO bijeenkomsten organiseren	> 3	5 (2 nieuwe groepen)	✓
	Businessmodel ontwikkelen	Whitepaper en plan voor financiële dekking	
Bijdrage leveren aan opzet programma en communicatie event als 'endorsing partner'	10	23	✓
Bijdrage leveren als spreker bij evenementen	15	30	✓
HSD Cafés	5 met gemiddeld 80 bezoekers	5 met gemiddeld 100 bezoekers	✓
Rondetafel bijeenkomsten	8	35	✓
Kennis/netwerklunches	48	53	✓
Cyber Security Week (CSW)	CSW uitbouwen en economische spin-off 1 miljoen, waardering 7,5	CSW gaat niet door, bijdrage geleverd aan de communicatie van de 'Cyber Security Month' en One Conference. Zie toelichting	—
Duidingsstudies	1	4	✓
Raad van Advies bijeenkomsten	3	3	✓

* Het saldo van het aantal partners per 1 januari 2020

Elke maandag
HSD Campus lunches
met pitch mogelijkheden

04-07-2019
HSD Café Data Diode

27-11-2019
Nieuwe CISO
groep gestart met
cross-sectorale
interviews
bijeenkomsten

27-06-2019
Onderzoek succesfactoren
smart safety & security
initiatieven

03-07-2019
Onderzoek safety & security
van MKB en potentiële
vraag naar talent

18-09-2019
HSD Café
Quantum
Computing

25-11-2019
Hudson Cybertec,
Compumatica
en Cybersprint
upgraden hun HSD
partnerschap

20-05-2019
Acht nieuwe partners
sluiten zich aan

02-07-2019
Cross-sectorale
CISO interview
bijeenkomst

22-10-2019
Startup Tuesday
'cyber security' op
HSD Campus

04-02-2019
Elf nieuwe partners
sluiten zich aan

23-04-2019
Lancering HSD
rapport over Smart
Secure Cities

14-06-2019
Kick-off samenwerking
THT, YES!Delft DH
en HSD

10-12-2019
Partner-
tevredenheids-
onderzoek

JAN FEB MRT

APR MEI JUN

JUL AUG SEP

OKT NOV DEC

2019

2020

NCIA maakt gebruik van het HSD netwerk om samen te werken met nieuwe partners

‘Voor een organisatie als de onze, die aan de top van de technologie moet staan, is het fantastisch om te kunnen profiteren van zo’n vakkundig en competent ecosysteem.’

Frederic Jordan, NATO Communications & Information Agency (NCIA)

INTERVIEW

Bij de NCIA in Den Haag werkt een team van engineers en wetenschappers aan oplossingen voor cyber security vraagstukken. Frederic Jordan, Head Cyber Security Programme Delivery: “NCIA beschermt niet alleen de netwerken van de NAVO, maar ontwikkelt ook innovaties. Innovaties die ervoor zorgen dat de digitale systemen waarop de NAVO vertrouwt altijd veilig en beschikbaar zijn en voordeel bieden ten opzichte van onze tegenstanders. Samenwerking met bedrijven is essentieel. Met de energie en creativiteit van de particuliere sector kan de voorsprong van de NAVO worden behouden.”

Cyber situational awareness

NCIA heeft een project opgezet om het operationeel omgevingsbewustzijn van commandanten tijdens een missie te optimaliseren. Tot nu toe wordt vooral gebruik gemaakt van bronnen als inlichtingen, logistiek en CIS. Een vierde bron wordt steeds belangrijker: cyber situational awareness. Dit veld is nog in ontwikkeling. NCIA benaderde HSD Office om de ontwikkeling van een ‘Recognized Cyber Picture’ voor commandanten op missie te faciliteren.

Zicht op missiegebied

Jordan gaat in op de behoefte aan een dergelijke capaciteit: “Op technisch niveau bestaan er enkele cyber situational awareness oplossingen, vaak alleen gebaseerd op CIS-informatie. Deze oplossingen beoordelen echter niet de effecten van missie-eisen, missiebedreigingen en interoperabiliteit tussen coalitiepartners op zowel technisch als operationeel niveau. De correlatie van de netwerkgegevens met de missie metadata moet resulteren in een product, dat we Recognized Cyber Picture noemen (RCyberP). Het nieuwe systeem moet operationeel commandanten helpen om informatie uit het cyberdomein, te filteren tot een inzichtelijk geheel. Te veel informatie leidt tot ruis. Het nieuwe RCyberP-systeem moet daarom filteren en een werkbare output opleveren. RCyberP-informatie dient ook inlichtingengegevens weer te geven om de operationeel commandant cyber situational awareness te verschaffen wat van nut is bij het behalen van doelstellingen.”

Netwerkvoordeel

In 2018 formuleerde NCIA een vraag richting het bedrijfsleven, gericht op hoe het RCyberP-systeem het beste gerealiseerd kon worden. HSD Office werd vervolgens gevraagd te onderzoeken welke partners geschikt zijn om dit systeem te bouwen. Waarom schreef NCIA geen algemene tender uit? Jordan: “Onze vraagstelling was geen duidelijke vastomlijnde vraagstelling. HSD Office heeft de problematiek in haar netwerk uitgezet. Hierdoor krijgen ook aanbieders die wij anders nooit gezien zouden hebben, de ruimte om hun inbreng te leveren.

Op basis van vragen en feedback waren we in staat een goede opdrachtomschrijving te maken en konden we in 2019 concreet aan de slag gaan.”

Permanente wedstrijd

De uitvraag van HSD leverde diverse kandidaten op, waaruit Capgemini door NCIA wordt gekozen als degene die de best passende oplossing biedt. “In de militaire wereld wil je de tegenstander altijd voorblijven. Dat is een permanente wedstrijd. Via HSD hebben we ook kleine bedrijven kunnen betrekken die actief zijn in niches en zeer hoogwaardige oplossingen bieden. Met alle partijen samen is de projectuitkomst groter dan de som der delen”, aldus Jordan.

Sleutel tot succes

Manisha Parmar werkt als Senior Scientist bij NCIA en leidt het RCyberP project. Zij zegt over de inbreng van HSD: “Er zijn vele manieren om te innoveren, maar de menselijke interactie is een essentiële factor. Het kunnen sparren met de juiste professionals brengt ons naar een topniveau. HSD stelt ons in staat om dit diverse netwerk binnen het cyberecosysteem op te bouwen, wat mogelijkheden biedt voor het co-creëren en ontwikkelen van werkmodellen voor deze samenwerking. HSD’s International Cyber Security Summer School, waarvan NCIA één van de medeorganisatoren is, is slechts één van deze voorbeelden. Nederland is een uitstekende locatie binnen ons vakgebied om gebruik te maken van deze expertise.”

De interactie tussen de diverse spelers wordt ook door Jordan gewaardeerd: “Het totale interactieproces bracht meer dan we bij de uitvraag aan HSD hadden verwacht. We zijn bijzonder tevreden met de resultaten. Daarbij is het goed om te beseffen dat dit geen ‘one off’-project is, onze innovaties zijn een continu proces. We zitten hier in Den Haag op een hot spot van talenten, die mede door HSD heel toegankelijk is. Voor een organisatie als de onze, die aan de top van de technologie moet staan, is het fantastisch om te kunnen profiteren van zo’n vakkundig en competent ecosysteem.”

Actief faciliteren van consortia...

...en bijdragen aan heldere relatie tussen consortia,
innovatiebudgetten en financieringsinstrumenten

1.2

HSD Office brengt overheden, bedrijven en kennisinstellingen bijeen in consortia. Deze samenwerkingsgroepen doen gezamenlijke investeringen of ontwikkelen innovatieve ideeën en producten. Een belangrijke voorwaarde voor doorontwikkeling is toegang tot financiering en kapitaal.

› Toegang tot innovatie

In 2019 werkte HSD Office aan 10 verschillende innovatieprogramma's en verkenningen, samen met meer dan 130 partijen - bedrijven, overheden én kennisinstellingen. De programma's zorgden in 2019 voor uitgelokte investeringen van € 2,5 miljoen. Dit is conform de doelstellingen uit het jaarplan.

Innovatieverkenningen

1. *Smart Secure Resilient Cities:*

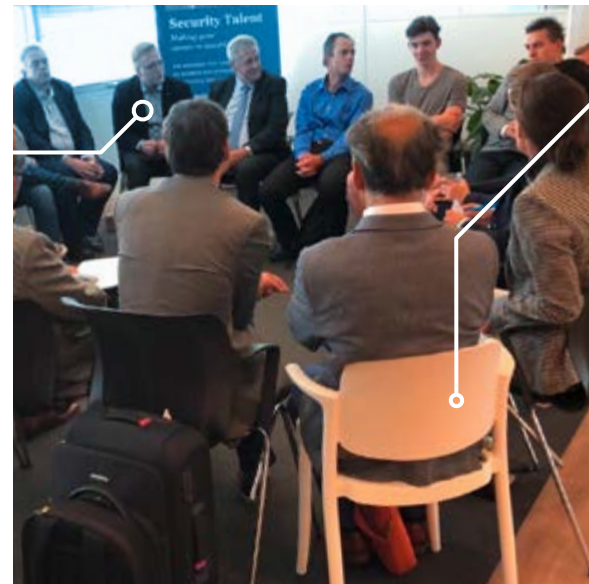
We werken aan duurzame smart city innovaties voor gebiedsgebonden veiligheidszorg, samen met de G5-steden, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), de politie en DITSS. Dit doen we op basis van drie vragen. Ten eerste, hoe zetten we nieuwe technologie, zoals sensoren en slimme camera's, in om risicogebieden te beveiligen, zonder dat dit ten koste gaat van de leefbaarheid? Ten tweede, hoe blijft de digitale infrastructuur in de gemeente veilig, zowel publiek als privaat? En tenslotte, welke randvoorwaarden moeten worden gerealiseerd om als gemeente zorgvuldig en transparant te blijven en regie te houden op gegevens en privacy?

Voorbeelden van wat we in 2019 hebben gedaan:

- Duidingsstudie opgeleverd;
- HSD Café georganiseerd;
- Rondetafels georganiseerd om belangstelling voor innovatieprogramma te verkennen;
- Organiseren en deelname aan programmagroep Smart Secure Resilient Cities;
- Mede voorbereiden missie en deelname aan Smart City Expo in Barcelona.

2. *Cyberweerbaarheids- en expertise-*

programma: Een belangrijke pijler voor innovatie is digitalisering. Het vergroten van cyberweerbaarheid is daarin van groot belang. In de provincie Zuid-Holland bestaan losse initiatieven om de cyberweerbaarheid van organisaties te vergroten. Een provinciaal cyberweerbaarheidsprogramma bundelt deze initiatieven. Dit programma breidt zich uit naar andere sectoren, deelt kennis, test nieuwe oplossingen en zorgt voor gezamenlijke inkoop.

HSD Café

Om dit op te zetten, hebben we in 2019 onder meer het volgende gedaan:

- Gesprekken gevoerd over nut en noodzaak cyberweerbaarheidsprogramma en subsidiemogelijkheden;
- Bijdragen geleverd aan subsidieaanvragen van anderen met als doel vergroten cyberweerbaarheid;
- Beleidsnotitie opgesteld die nut, noodzaak en opbouw van een cyberweerbaarheidscentrum beschrijft;
- Werkgroep bijeengebracht met Provincie Zuid-Holland voor plan van aanpak.

3. *Cyber Metrieken*: Cyberdreigingen worden complexer en de impact op organisaties is groot. Er bestaat een markt voor cyberverzekeringen is niet eenvoudig. HSD Office brengt partijen uit de verzekeringswereld en de zorg bij elkaar om oplossingen te verkennen.

Voorbeelden van activiteiten in 2019:

- Kwartiermaker sprak in overleg en verbinding met partijen in zorg, overheden en bedrijven;
- Rondetafel bijeenkomsten georganiseerd;
- Programmaplan gemaakt.

4. *AI/automated security operations*:

Het consortium, onder leiding van TNO, onderzoekt de mogelijkheden en realiseert toepassingen om de werkzaamheden van security operations te automatiseren. Tegelijkertijd worden AI-technieken ingezet om in de grote hoeveelheden data geavanceerde cyberaanvallen te herkennen en hierop te reageren.

Voorbeelden van activiteiten in 2019:

- Duidingsstudie AI opgeleverd;
- HSD Café AI georganiseerd;
- Stakeholderanalyse gemaakt;
- Met TNO consortium opgezet;
- 'Letter of intent' getekend tijdens lancering van het Strategisch Actieprogramma AI;
- Meegeschreven aan subsidie-aanvraag.

5. *Quantum*: Binnen tien jaar is de quantumcomputer krachtig genoeg om encryptie te kraken. Encryptie zorgt ervoor dat een sleutel op een veilige manier van zender naar ontvanger gaat. Verschillende HSD partners ontwikkelen cybersecurity producten waarbij informatie wordt versleuteld. Met het quantum programma bereiden we organisaties voor op de komst van het quantum netwerk. Voorbeelden van wat we in 2019 deden:

- Duidingsstudie Quantum opgeleverd;
- HSD Café Quantum georganiseerd;
- Bedrijfsbezoek en workshop georganiseerd bij QuTech voor geïnteresseerde bedrijven;
- Programmaplan quantum opgesteld.

Innovatieprogramma's

6. *Bestrijding Cybercrime*: Op initiatief van het Openbaar Ministerie is samen met HSD dit programma in 2018 gestart. Het doel is het opsporen en bestrijden van cybercrime en het bevorderen van samenwerking in de strafrechtketen. HSD Office voerde in 2019 activiteiten uit, zoals:

- Het opstellen van het businessmodel van de cybercrimineel (BEC-fraude);
- Het opstellen van een barrièremodel met banken, kennisinstellingen, politie, cybersecuritybedrijven en OM;
- Het communiceren over het barrièremodel, onder meer tijdens de One Conference;
- Het organiseren van bijeenkomsten over het ontwikkelen van barrières en best-practices voor publiek-private samenwerking;
- Het laten ontwikkelen van een maatwerk cybersecurity opleidingsprogramma.

7. *Real Time Intelligence (RTI) Lab*: Dit is een leer- en experimenterprogramma om nieuwe kennis en producten te ontwikkelen en te testen. Het RTI Lab programma is opgezet door TNO, politie en HSD Office. Dit komt tot uitdrukking in meerdere innovatieprojecten. Hiervoor hebben wij onder meer een HSD Café RTI Lab georganiseerd en deelgenomen aan een stuurgroep en deze ondersteund.

8. *Innovatieprogramma Satelliet-*

toepassingen: Het Ministerie van Justitie en Veiligheid leidt dit innovatieprogramma. Het ondersteunt eindgebruikers in het veiligheidsdomein om satelliettechnologie gebaseerde producten en diensten te ontwikkelen. HSD is programmapartner en ondersteunt de uitvoering van het programma. In 2019 namen we deel aan bijeenkomsten over thema's als: 'early warning natuurbranden' en 'kleinschalig grondverzet en milieudelicten'.

Consortium 'Automated Security Operations' van start

Toegang tot Kapitaal evenement op HSD Campus

9. Data Diode: Een data diode is een apparaat dat dataverkeer in één richting mogelijk maakt. Doordat het onmogelijk wordt dat data in tegengestelde richting stroomt, is een data diode een veiligheidsoplossing. Bestaande diodes worden gebruikt in hooggerubriceerde domeinen. Het Ministerie van Defensie financiert een demonstrator van een Open Source Data Diode. Het doel is een data diode te ontwikkelen met een lagere kostprijs, die daardoor in meer domeinen kan worden ingezet om de cybersecurity te verhogen. Een Nederlands bedrijf ontwikkelt en bouwt de demonstrator in opdracht van Defensie. HSD Office is lid van het projectteam en begeleidt het proces. We stelden de aanpak op, organiseerden bijeenkomsten, en brachten het nut van datadiodes onder de aandacht. Voorbeelden van activiteiten in 2019 waren:

- Duidingsstudie uitgegeven;
- HSD Café georganiseerd;
- Use cases verzameld: partijen die een meerwaarde zien in de data diode en de demonstrator willen testen;
- Mogelijkheden voor beheer in kaart gebracht en hierover gesprekken gevoerd.

10. Integrale Gebiedsbeveiliging

Internationale Zone: Het doel van dit programma is de veiligheid in de Internationale Zone in Den Haag verbeteren en daarbij een goede balans vinden tussen veiligheid, vestigingsklimaat, leefbaarheid en uitstraling. In 2019 nam de gemeente Den Haag het programma op in de Smart City- activiteiten. Het valt daarmee onder de verantwoordelijkheid van de CIO.

Toegang tot financiering & kapitaal

Een belangrijke voorwaarde voor het ontwikkelen van veiligheidsoplossingen en de groei van bedrijven is de beschikbaarheid van financiering en kapitaal. HSD Office maakt financieringsinstrumenten beter toegankelijk door hierover te communiceren. Een voorbeeld is onze 'Financieringswijzer', waarin allerlei subsidies met voorwaarden staan. Daarnaast adviseren we bedrijven in hun zoektocht naar financiering. Ook verbinden we partijen aan investeerders, bijvoorbeeld in de 'Toegang tot Kapitaal' bijeenkomsten die we organiseren.

Toegang tot kapitaal evenement op HSD Campus

Subsidieaanvragen, advies en matchmaking

In 2019 ontvingen 6 bedrijven investeringen, waarbij HSD Office in aanloop hier naar toe een rol speelde. Dit is in lijn met onze ambitie in het jaarplan 2019.

We organiseerden in 2019 een 'Toegang tot Kapitaal' bijeenkomst, waarbij startups pitchten en investeerders aanwezig waren. We zorgden ook dat meerdere één op één gesprekken plaatsvonden met investeerders.

Met de KVK, Enterprise Europe Network (EEN), RVO en 'HSD MKB Connect' voerden we activiteiten uit om MKB-partners te activeren. Gezamenlijk hebben we een HSD Café special edition georganiseerd met de titel 'Boost Your Partnership' en is er een maandelijks spreekuur voor ondernemers gehouden, voor advies op maat.

In 2019 kregen we nieuwe burens: Yes!Delft en TheHagueTech. Onder de vlag 'IT & Security Hub' werken we nu samen. We leren van en betrekken elkaar bij activiteiten en programma's en communiceren hierover. Als HSD Office

organiseerden we in 2019 één van de 'Startup Tuesday' bijeenkomsten.

HSD Office vroeg in 2019 met partners verschillende subsidies aan voor innovatieprogramma's. Drie aanvragen met internationale consortia (Horizon2020 en Interreg) en één onderzoeksaanvraag (NWO) met de Universiteit Utrecht. Al deze aanvragen werden afgewezen.

Dutch Security TechFund

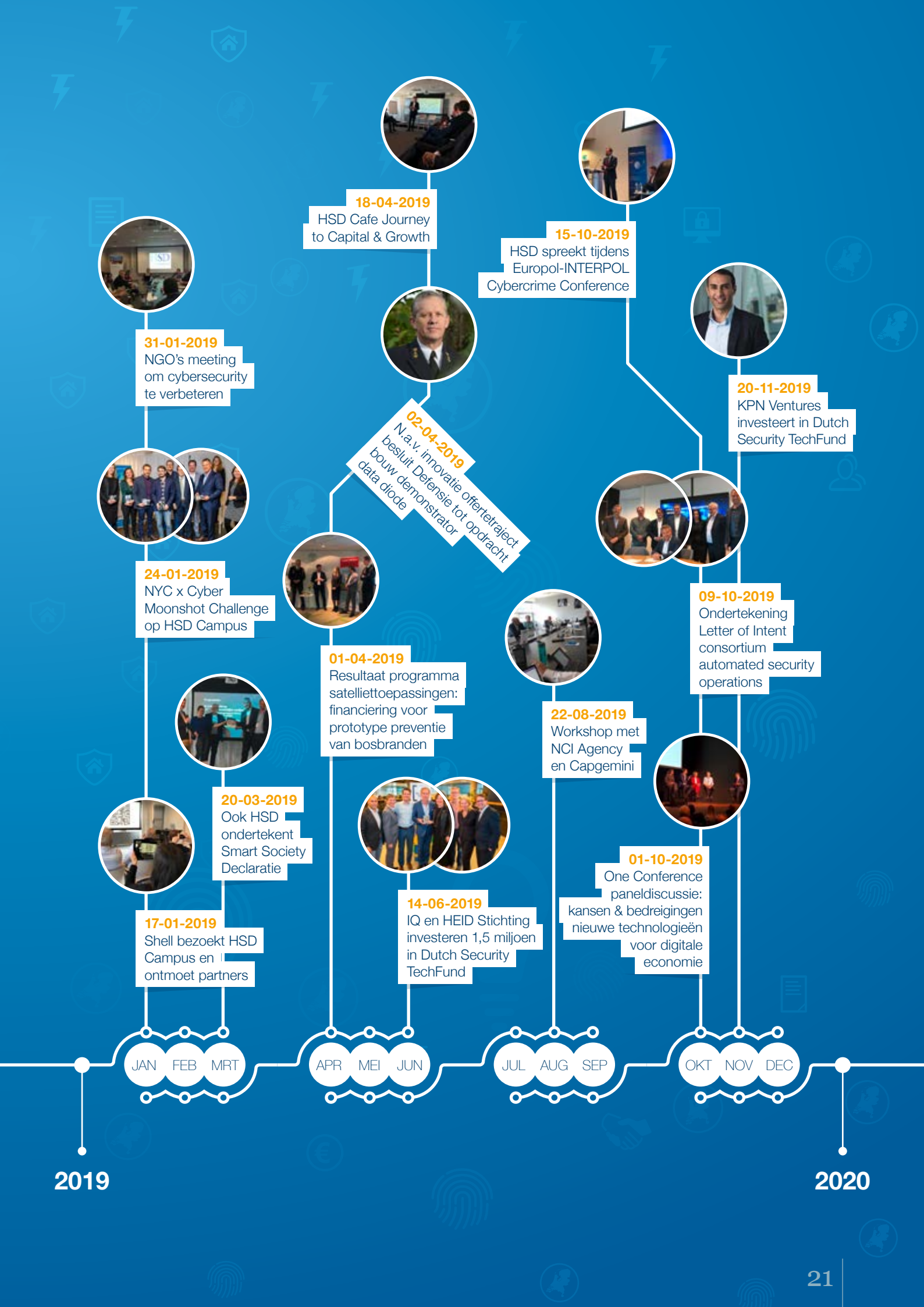
HSD Office is aanjager van de oprichting van het Dutch Security TechFund en

brengt partijen samen. TIIN Capital beheert het fonds. Het doel is meer kapitaal beschikbaar te krijgen voor scale-ups. Het fonds mikt op een fondsgrootte van maximaal €30 miljoen. In 2019 steeg het fonds van €15 naar €25 miljoen. Mede door inbreng van IQ, Stichting HEID, KPN Ventures en TIIN Capital. In 2019 werd niet gecommuniceerd over de bedrijven waarin geïnvesteerd is en de hoogte van de investeringen.

Ambities en realisatie: 2019 in getallen

Ambitie	Doel	Realisatie	
Uitgelokte investeringen	€ 2,5 miljoen	€ 2,5 miljoen	✓
innovatieprogramma's en verkenningen	10	10	✓
Toegang tot kapitaal en matchmaking			
Toegang tot Kapitaal bijeenkomst	1	1	✓
Uitgelokte bedrijfsinvesteringen	€ 5 miljoen via 5 bedrijfsinvesteringen en 2 verschillende investeerders	6 bedrijfsinvesteringen (investeringsbedragen niet bekend)	✓
Uitgelokte fonds investeringen voor Dutch Security TechFund		€ 10 miljoen	✓
Consortia subsidieaanvragen	2 consortia gevormd 1 mln subsidie voor partners	4 consortia gevormd Subsidieaanvragen niet gehonoreerd	✓
"Boost your MKB-netwerk partnership" bijeenkomst	1	1	✓
Matches KvK matchmaking sessies	300	171*	—
HSD MKB-partners met deals/commerciële samenwerking	10	27 partners gematched met als doel deals/commerciële samenwerking onduidelijk is tot hoeveel deals dit heeft geleid.	✓

* Samen met de Kamer van Koophandel haalden we de ambitie van 300 Matches niet. Er was geen ruimte in de programmering van de One Conference om een matchmaking bijeenkomst te organiseren. Begin 2020 organiseren we dit event alsnog tijdens een internationaal evenement.

31-01-2019
NGO's meeting
om cybersecurity
te verbeteren

24-01-2019
NYC x Cyber
Moonshot Challenge
op HSD Campus

20-03-2019
Ook HSD
ondertekent
Smart Society
Declaratie

17-01-2019
Shell bezoekt HSD
Campus en
ontmoet partners

18-04-2019
HSD Cafe Journey
to Capital & Growth

02-04-2019
N.a.v. innovatie offertetraject
besluit Defensie tot opdracht
bouw demonstrator
data diode

01-04-2019
Resultaat programma
satelliettoepassingen:
financiering voor
prototype preventie
van bosbranden

14-06-2019
IQ en HEID Stichting
investeren 1,5 miljoen
in Dutch Security
TechFund

15-10-2019
HSD spreekt tijdens
Europol-INTERPOL
Cybercrime Conference

20-11-2019
KPN Ventures
investeert in Dutch
Security TechFund

09-10-2019
Ondertekening
Letter of Intent
consortium
automated security
operations

22-08-2019
Workshop met
NCI Agency
en Capgemini

01-10-2019
One Conference
paneldiscussie:
kansen & bedreigingen
nieuwe technologieën
voor digitale
economie

JAN FEB MRT

APR MEI JUN

JUL AUG SEP

OKT NOV DEC

2019

2020

Militair idee leidt tot civiele veiligheid

*'We willen goedkope open source
data diodes ontwikkelen, zodat
we ons dataverkeer op grote
schaal kunnen beveiligen.'*

Marcel Smits, Innovatiecentrum FRONT

INTERVIEW

Voor een hoog beschermingsniveau van gerubriceerde gegevens maakt het ministerie van Defensie gebruik van datadiodes. Dit zijn kostbare apparaten die zo zijn ontworpen dat ze slechts in één richting dataverkeer doorlaten. Defensie werkt samen met HSD aan een goedkope open source variant die voorziet in éénrichtingsverkeer voor lager gerubriceerde data. “Onze militaire operaties worden daardoor veiliger én het biedt enorme kansen om Nederland veiliger te maken”, aldus kapitein-luitenant-ter-zee Marcel Smits van innovatiecentrum FRONT.

De huidige data diodes waarborgen een hoge beveiliging van dataverkeer, maar kosten tienduizenden euro's per stuk. Het grootschalig inzetten van deze apparatuur voor lager of ongerubriceerd dataverkeer tijdens militaire operaties is daardoor niet haalbaar. Defensie zoekt de oplossing voor dit probleem in innovatie. “We willen goedkope open source data diodes ontwikkelen, zodat we ons dataverkeer op grote schaal kunnen beveiligen”, vertelt Smits. “Open source software biedt ons de mogelijkheid om aanpassingen te doen en maatwerk te bouwen, zonder dat we gebonden zijn aan één fabrikant.”

Open innovatie

Innovatiecentrum FRONT zoekt buiten Defensie naar kennis, technologieën en innovaties als oplossing voor interne vraagstukken. Smits: “Onze organisatie heeft moeite om die externe ontwikkelingen te omarmen en toe te passen. Wij overbruggen die kloof en brengen oplossingen van buiten naar binnen. Hiervoor zoeken we samenwerking met startups, bedrijfsleven, kennis- en innovatiehubs.” Via HSD wil Smits open innovatie tot stand brengen om samen met het bedrijfsleven een open source data diode te ontwikkelen. “Dat is nieuw voor ons.

‘Het mooie aan dit programma is dat we de open source data diode al lang niet meer alleen voor Defensie ontwikkelen’

Ook het ontwikkelen van een open source product hebben we nog niet vaak gedaan. De adviezen en begeleiding van HSD Office zijn daarbij van grote toegevoegde waarde. Daarom zijn we begin 2019 samen gestart met het programma ‘Open Source Data Diode’.” Doel van dit programma is het ontwikkelen van een demonstrator om aan te tonen dat de technologie werkt en om de potentie voor cyber veiligheid te valideren dat het product commerciële potentie heeft. Usecases van overheden en bedrijven worden daarbij als testmateriaal gebruikt. Daarna is het aan bedrijven om de handschoenen op te pakken en tot productie over te gaan. HSD Office speelt hierin een belangrijke stimulerende rol. “Het is niet de bedoeling dat we als Defensie zelf dit product gaan maken”, aldus Smits.

Open source

Door gebruik te maken van open source software en open standaarden blijft de prijs van een datadiode laag, waardoor een brede uitrol binnen de defensieorganisatie mogelijk wordt. Voordeel van dit type software is de publicatie van de broncode op bijvoorbeeld een open source platform als GitHub. Daardoor kan de open source community de software verder ontwikkelen en de broncode controleren op fouten. Smits verbaast zich over de kritische vragen die hij hierover krijgt. “Als je software van een fabrikant afneemt, heb je geen flauw idee van de kwaliteit en de kwetsbaarheden. Open source software maakt dit wel transparant en inzichtelijk.” HSD zal met steun van Defensie op zoek gaan naar een partij die als eigenaar van de broncode wil optreden en deze verder wil ontwikkelen nadat de demonstrator het concept heeft bewezen. Idealiter is dit een overheidspartij, net zoals het open source programma OpenVPN-NL.

Nederland gesloten

“Het mooie aan dit programma is dat we de open source data diode al lang niet meer alleen voor Defensie ontwikkelen”, vertelt Smits. “De interesse buiten de defensieorganisatie naar een kleine, betaalbare datadiode is zo groot, dat het wel eens een disruptie kan betekenen van de hedendaagse digitale beveiliging.” Hij wijst daarbij op allerlei computer- en netwerkapparatuur die dataverkeer in twee richtingen toestaat, terwijl dit niet noodzakelijk is. Ook Smart City ontwikkelingen, legacyproblemen in de industrie en op termijn IoT voor de zorg en voor thuisgebruik kunnen met een laagdrempelige open source datadiode beveiligd worden. “De impact van dit apparaat op de digitale veiligheid van ons land is enorm. Het is een aanzienlijke verbetering van de weerbaarheid van publieke, bedrijfs- en privénetwerken tegen indringers van buitenaf. Ook biedt het grote economische kansen voor bedrijven die dit product nationaal en internationaal op de markt gaan brengen.” Hij hoopt samen met de programmamanager van HSD Office meerdere overheden als behoeftesteller te betrekken bij het programma, zodat Defensie op termijn het stokje kan overdragen.

Human Capital Agenda Security

1.3

› Toegang tot talent

Nieuwe talentagenda veiligheid 2019-2022: Met de Human Capital Agenda Security (HCA) werken we aan het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en werkgevers. Hieronder valt het vergroten van het opleidingsaanbod en het aantal docenten, en een betere aansluiting tussen onderwijs en werkgeversbehoeften. Ook werken we aan het aantrekken en ontwikkelen van talent. Zoals het vergroten van de nieuwe instroom, het verbeteren van competenties en het stimuleren van zij-instroom en omscholing. De nieuwe meerjaren agenda kwam tot stand met hulp van meer dan veertig partners. Met het tekenen van het Human Capital Akkoord van de Provincie Zuid-Holland (Economic Board Zuid-Holland), hebben we laten zien dat we ons niet alleen landelijk maar ook provinciaal en lokaal hard maken voor talent.

www.securitytalent.nl: Op securitytalent.nl delen we opleidingen, vacatures en kennis over het veiligheidswerkveld. Rond de 820 vacatures en 630 opleidingen stonden in 2019 op de site. Ter inspiratie voor een carrière in het veiligheidsdomein publiceerden we interviews met partners. In 2019 bezochten maandelijks gemiddeld 2.206 geïnteresseerden de website. 22% Meer dan

Eén van de speerpunten van HSD Office is toegang tot talent organiseren. Organisaties zijn voor hun groei en succes afhankelijk van gekwalificeerde werknemers. De krapte op de arbeidsmarkt op het terrein van (cyber) security brengt de groei van bedrijven in gevaar. De arbeidsmarkt en nieuwe instroom voorziet niet in de bestaande en verwachte vraag naar talent. Daarom hebben we in 2019 een nieuwe Human Capital Agenda Security uitgegeven.

onze ambitie. Er was ook een forse groei in het aantal keer dat vanuit vacatures en opleidingen doorgeklikt wordt naar de bronpagina van de partner (naar 21% van bezoeken). Een online campagne hebben we ingezet ter promotie van de site. We lanceerden ook twee nieuwe functionaliteiten: een carrière navigator die loopbaanmogelijkheden in kaart brengt en een dashboard met inzicht in vacatures van HSD partners.

Delen kennis in publicaties en bijeenkomsten: We hebben de studie 'Veiligheid in het MKB en de vraag naar talent' uitgevoerd. Daarnaast hebben we verschillende arbeidsmarktanalyses gemaakt en gedeeld via artikelen. We deelden ook kennis tijdens interviews, adviesgesprekken of expertpanels, waarin we bedrijfsleven, overheid en onderwijs bijeenbrachten. En we helpen een Master International Security tot stand komen via de adviesraad.

Onderwijstafel: Twee 'MBO-HBO Onderwijstafels' hebben we georganiseerd. Hierin namen we initiatief op de thema's: docenten, doorlopende leerlijnen en innovatie in cybereducatie.

Security á la Carte: Dit programma stimuleert (om)scholingstrajecten en loopbaanpaden voor professionals. We hebben vijf bijeenkomsten georganiseerd en met partners het "Cyber Security Skills Kookschrift" geschreven.

Dit document hebben we gedeeld met HR-professionals tijdens een bijeenkomst die wij organiseerden, waarmee zij leerden effectievere vacatureteksten op te stellen.

Cyberwerf: In 2019 heeft Cyberwerf de Computable Award voor MKB ICT-project van het jaar gewonnen. MBO-studenten van het ROC Mondriaan voeren een cyberscan uit bij het MKB in Den Haag. Daarmee ontwikkelen studenten vaardigheden in de praktijk en krijgen bedrijven inzicht in hun cyberrisico's. HSD Office is één van de projectpartners. We deden de projectorganisatie, verbonden partners aan dit initiatief, communiceerden de resultaten en zochten mee naar financiering voor dit project.

‘De multidisciplinaire aanpak, het feit dat sprekers en deelnemers uit verschillende landen komen en verschillende achtergronden hebben, waardeer ik zeer. De organisatie was perfect en de kwaliteit van het programma was boven verwachting.’

Deelnemer International Cyber Security Summer School 2019

P@CT: HSD Office leverde een bijdrage aan de uitvoering van het programma P@CT. Dit samenwerkingsverband bestaat uit twaalf partijen, onder leiding van ROC Mondriaan. Het doel is goede MBO-cyberopleidingen te krijgen en awareness onder studenten te vergroten. Door P@CT kregen zestien docenten een bijscholing en 775 MBO-studenten cybersecurityvakken.

Matchmaking studenten en bedrijven:

Doel hiervan is om studenten de arbeidsmarkt te leren kennen en kennis op te doen. Bedrijven komen in contact met talent. In 2019 organiseerden we vijf ‘Toegang tot Talent’ bijeenkomsten. Zo hielden we bijvoorbeeld een voordracht op het Internationaal City Podium

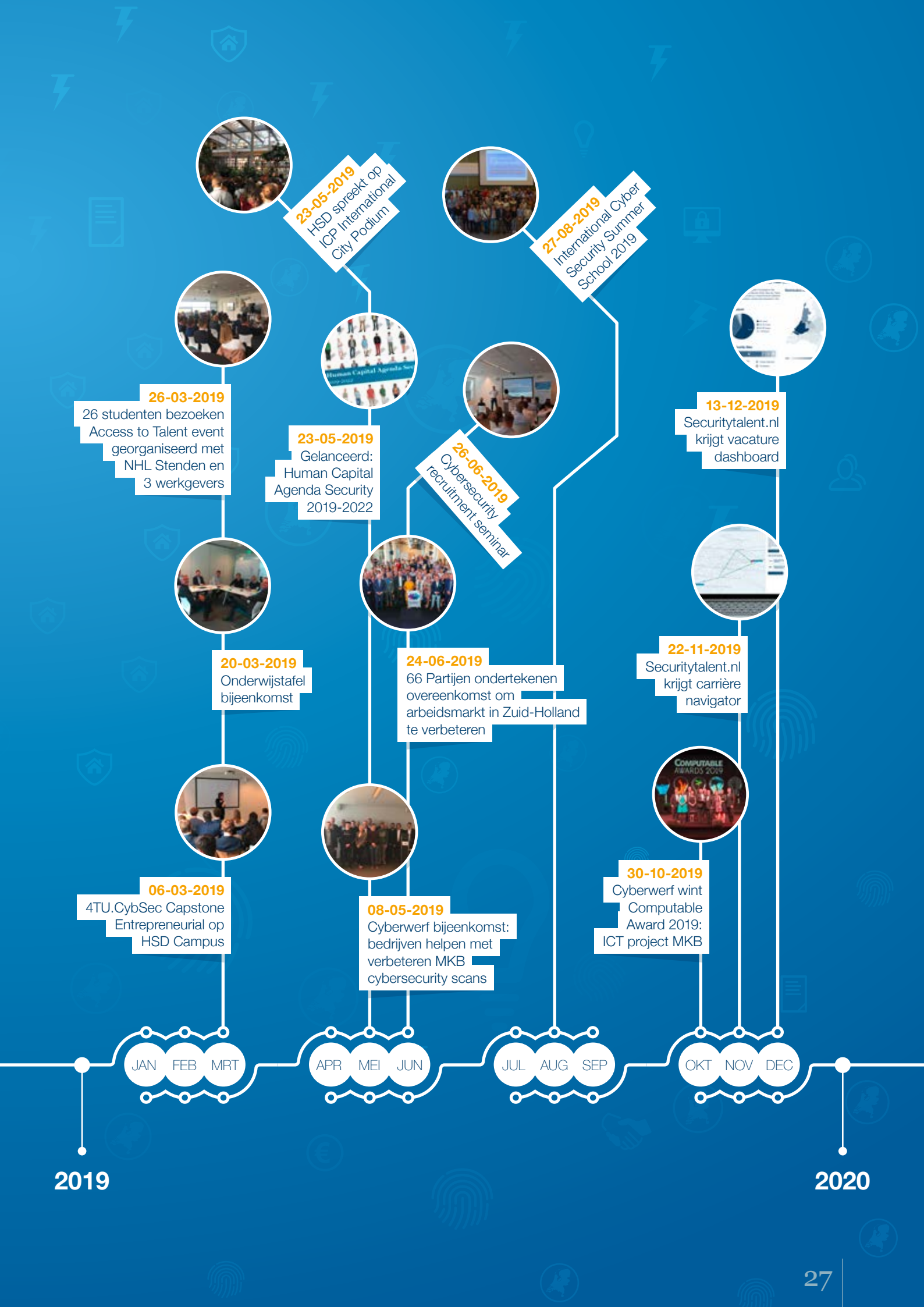
voor 600 studenten en jonge professionals. Een ander voorbeeld is onze ondersteuning in het Entrepreneurial Capstone programma van vier Technische Universiteiten. Hierbij leerden 29 masterstudenten ondernemersvaardigheden bij negen bedrijven.

International Cyber Security Summer School:

Samen met partners als NCIA, Europol, Universiteit Leiden, EY, Innovation Factory Zoetermeer en HCSS organiseerde HSD Office in 2019 voor de vijfde keer de International Cyber Security Summer School. Aan het programma namen zestig deelnemers met 22 nationaliteiten deel. Zij beoordeelden de summer school met een negen.

Ambities en realisatie: 2019 in getallen

Ambitie	Doel	Realisatie	
Human Capital Agenda 2019-2022	1	1 40+ partners betrokken	✓
Security Talent	<ul style="list-style-type: none"> • 350 vacatures • 2.000 bezoekers per maand • 20% groei doorklikken naar partners • 10 matches tussen talent en werkgevers 	<ul style="list-style-type: none"> • 817 vacatures • 2.206 bezoekers per maand • 63% groei doorklikken naar partners • Geen gegevens beschikbaar 	✓
Toegang tot Talent bijeenkomst	1	3	✓
International Cyber Security Summer School	60 deelnemers	<ul style="list-style-type: none"> • 60 deelnemers • 22 nationaliteiten • Cijfer: 9 	✓
Studenten en professionals om- en bijgeschoold	100	<ul style="list-style-type: none"> • 775 studenten geschoold • 20 HR-professionals getraind • 16 docenten • 29 stageplekken vervuld bij 9 bedrijven 	✓
Human Capital programma	€ 200.000 aan investeringen of aantoonbare besparingen	<ul style="list-style-type: none"> • € 57.000 aan investeringen voor de inzet van een kwartiermaker reschool en Cyberwerf • Inkind bijdragen in uren voor deze programma's 	—

23-05-2019
HSD spreekt op ICP International City Podium

27-08-2019
International Cyber Security Summer School 2019

26-03-2019

26 studenten bezoeken Access to Talent event georganiseerd met NHL Stenden en 3 werkgevers

23-05-2019

Gelanceerd: Human Capital Agenda Security 2019-2022

26-06-2019
Cybersecurity recruitment seminar

13-12-2019

Securitytalent.nl krijgt vacature dashboard

20-03-2019

Onderwijsstafel bijeenkomst

24-06-2019

66 Partijen ondertekenen overeenkomst om arbeidsmarkt in Zuid-Holland te verbeteren

22-11-2019

Securitytalent.nl krijgt carrière navigator

06-03-2019

4TU.CybSec Capstone Entrepreneurial op HSD Campus

08-05-2019

Cyberwerf bijeenkomst: bedrijven helpen met verbeteren MKB cybersecurity scans

30-10-2019

Cyberwerf wint Computable Award 2019: ICT project MKB

JAN FEB MRT

APR MEI JUN

JUL AUG SEP

OKT NOV DEC

2019

2020

(Inter) nationale acquisitie, handel en branding

1.4

› Toegang tot (internationale) markt

Toegang tot internationale markten regelen we door samen met onze strategische partners handelsmissies te organiseren, door 'Partners for International Business (PIB)' programma's te coördineren en samen met InnovationQuarter (IQ) en ambassades softlanding programma's op te zetten. In 2019 investeerde de Economic Board en Provincie Zuid-Holland 165.000 euro om internationale programma's in 2020 en 2021 verder op te zetten. Dit bedrag landt bij IQ en HSD krijgt de regierol.

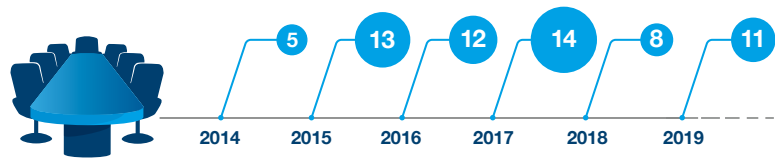
Acquisities

Onze acquisitie ambities zijn gehaald. In 2019 acquireerden IQ, het NFIA, de gemeente Den Haag (The Hague Business Agency en The Hague Convention Bureau) samen met HSD Office 11 organisaties uit het buitenland. Deze bedrijven geven aan dat ze van plan zijn de komende drie jaar circa 14 miljoen euro te investeren en 278 banen te creëren. Er zijn 13 securitybijeenkomsten en meerdaagse conferenties naar Den Haag gehaald. Deze conferenties trekken internationale bezoekers naar de stad en zorgen voor een economische spin-off van 1,5 miljoen euro voor de Haagse regio.

Veiligheidsvraagstukken beperken zich niet tot de grenzen van een land. Samenwerken op internationale schaal is daarom van belang. Met internationale acquisitie, handel en branding richt HSD zich op het aantrekken van internationale security bedrijven en het vermarkten van innovaties van Nederlandse bedrijven in het buitenland.

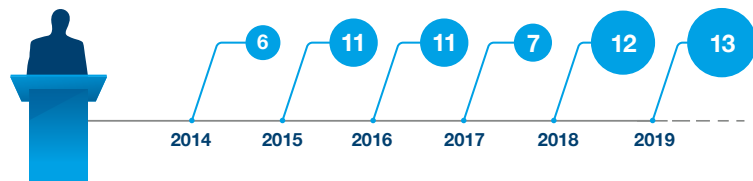
Acquisitie

Bedrijven

Acquisitie

Congressen

Handelsmissies

In 2019 werkte HSD Office mee aan Nederlandse missies naar Spanje (Smart City Expo Barcelona), Duitsland (it-sa), Engeland (Infosec), de VS (RSA Conference), Singapore, Japan (IT Week), India (NL-India summit) en Taiwan. Daarnaast ontvingen we inkomende handelsmissies vanuit onder meer Duitsland, Oekraïne, Taiwan, Japan en Canada. Onze bijdrage aan missies en handelsreizen overstijgt de ambitie in 2019.

Partners in International Business (PIB)

HSD Office coördineert het driejarige PIB-programma voor Japan. In 2019 kregen we verlenging voor dit programma met een jaar, zodat we in 2020 met een missie naar de Olympische Spelen kunnen. We hebben in 2019 een nieuwe PIB opgezet voor India en Singapore. Daarnaast werkten we aan een Roadmap voor de VS, die het voor Nederlandse veiligheidsbedrijven makkelijker moet maken om daar handel te drijven.

‘Den Haag biedt verschillende voordelen als nieuwe locatie voor ons bedrijf, zoals de nabijheid van de belangrijkste Europese economieën. De uitstekende reputatie van HSD en de beschikbaarheid van talent doen ons vertrouwen dat dit de beste locatie is om ons bedrijf te laten groeien.’

Merle Maigre, Director CybExer

Softlanding Programma

Softlanding is een programma voor bedrijven met internationale ambities. Via het programma verkennen bedrijven mogelijkheden in een nieuwe markt. Zij ontvangen kennis en support. Het Global EPIC softlanding- programma is opgezet tussen negen internationale cybersecurityclusters. Ook biedt het kansen voor acquisitie van buitenlandse bedrijven. In 2019 namen dertien inkomende en zes uitgaande bedrijven deel aan het Global EPIC programma.

Branding

HSD informeert over de mogelijkheden op het terrein van kennis, innovatie, markt, talent en kapitaal. De programma's, resultaten en succesvolle samenwerkingen tussen partners brengen we

onder de aandacht. Hierover laten we de partners aan het woord. Zo werken we met elkaar aan het zichtbaar maken van de activiteiten binnen het veiligheidsdomein. In de communicatie geven we duidelijk aan welke rol HSD Office speelt. In 2019 lanceerden we een online toolkit en informeerden partners hoe meer uit het partnerschap te halen op het gebied van communicatie.

Voor de internationale branding van HSD hebben we nauw samengewerkt met strategische partners zoals IQ, RVO, NFIA en de gemeente Den Haag. Bijvoorbeeld met de 'Cyber Security Month' communicatiecampagne, de nieuwe internationale website van IQ en de NL-branding van internationale handelsmissies.

	2015	2016	2017	2018	2019
Twitter	2.632	3.685	5.041	5.313	5.642
LinkedIn	1.351	1.970	2.798	3.639	4.890
Nieuwsbrief	1.815	2.232	3.564	3.944	4.086
HSD corporate website bezoekers per maand	6.890	7.838	8.385	8.148	7.547
HSD powered by websites bezoekers per maand	5.359*	2.896	6.994*	5.293*	3.842

* Deze jaren voerden we de Cyber Security Week uit, waardoor bezoekersaantallen hoger waren.

Social media zetten we dagelijks in en we sturen maandelijkse nieuwsbrieven. Het bereik hiervan groeit. Het aantal websitebezoekers van de HSD-website in 2019 is gemiddeld 7.547 per maand, dat is iets lager dan in 2018. We namen in 2019 interviews af met HSD-partners

over hun ervaringen en resultaten. Ook is de HSD directeur geïnterviewd. In totaal verschenen er 313 online artikelen met vermelding van HSD. De online mediawaarde hiervan is bijna 2 miljoen euro. Dit is ongeveer gelijk aan 2018.

Ambities en realisatie: 2019 in getallen

Met onze samenwerkingspartners hebben we alle internationale ambities uit 2019 ruimschoots gehaald.

Ambitie	Doel	Realisatie	
Acquisitie internationale security bedrijven en economische spin-off	10 security bedrijven € 7,5 miljoen investeringen 50 nieuwe banen <i>Waarvan in Den Haag</i> 7 security bedrijven € 4 miljoen 30 banen	11 security bedrijven € 14 miljoen investeringen* 278 nieuwe banen* <i>Waarvan in Den Haag</i> 8 security bedrijven € 12,54 miljoen investeringen* 166 banen**	✓
Acquisitie internationale security congressen en economische spin-off	5 security congressen	13 security congressen € 1,5 miljoen economische spin-off	✓
PIB programma's	2 € 1 miljoen omzet	4 >€ 1 miljoen omzetgroei** € 160.000 uitgelokte publiek-private investering	✓
Global EPIC Softlanding Programma: deelnemende bedrijven	5 inkomend 5 uitgaand	13 inkomend 6 uitgaand	✓
Uitgelokte investeringen voor versterking internationale/ Europese samenwerking	€ 75.000	€ 240.000	✓
Meewerken en deelnemen aan handelsmissies	3 inhoudelijke handelsreizen 2 handelsmissies	7 inhoudelijke handelsreizen 5 economische missies	✓
Branding & Bereik	10.000 bezoekers p/m HSD corporate website, CSW, summerschool en securitytalent	<ul style="list-style-type: none"> • 11.389 bezoekers p/m HSD websites • 313 online artikelen met vermelding HSD • € 1.980.573 mediawaarde • 9 interviews met HSD 	✓

* *Bedrijven hebben zelf aangegeven hoeveel zij de komende 3 jaar verwachten te investeren en hoeveel banen zij willen creëren.*

** *verwachte omzetgroei op basis van eigen verwachtingen bedrijven.*

Bedrijfsvoering HSD Office

Naast onze inhoudelijke ambities, investeerden we in 2019 in verdere professionalisering van HSD Office. Het personeelshandboek is aangescherpt, functieprofielen zijn herijkt en de kernwaarden 'Vertrouwen, Verbinden, Ondernemend en Doelgericht' dragen we actief uit. We stroomlijnden de planning en control cyclus en het financiële bewustzijn binnen HSD Office is vergroot. Ook cybersecurity en de AVG-wetgeving hebben onze aandacht.

Een extern bureau onderzocht het AVG-volwassenheidsniveau van HSD Office. We scoren een 5 op schaal 1-7. Een stijging ten op zichte van de 4 in 2018.

Op verzoek van de Raad van Toezicht voerden we - na 5 jaar dezelfde accountant - een offertetraject uit en stelden we een nieuwe accountant aan. In 2019 is gestart met CRM (Salesforce) als contacten- en partnerdatabase en voor het partnermanagement.

Het CRM geeft ons inzicht in hoe het HSD-ecosysteem zich ontwikkelt, welke partner waarin geïnteresseerd is, wat hun expertise is én wie ons aanspreekpunt is. Ook professionaliseerden we het partnerproces: de rollen en taken daarin zijn verduidelijkt.

In 2019 is een Gateway Review en partneronderzoek uitgevoerd. De inzichten die deze onderzoeken ons geven, gebruiken we voor de strategie 2021-2025.

Kernwaarden

Vertrouwen

In een veilige omgeving kunnen we **leren van fouten** en staan we open voor **feedback**. We **werken samen** en nemen onze verantwoordelijkheid.

Verbinden

Samen komen we verder, door het **delen van kennis** helpen we elkaar. De **successen** die we boeken behalen we als **team**.

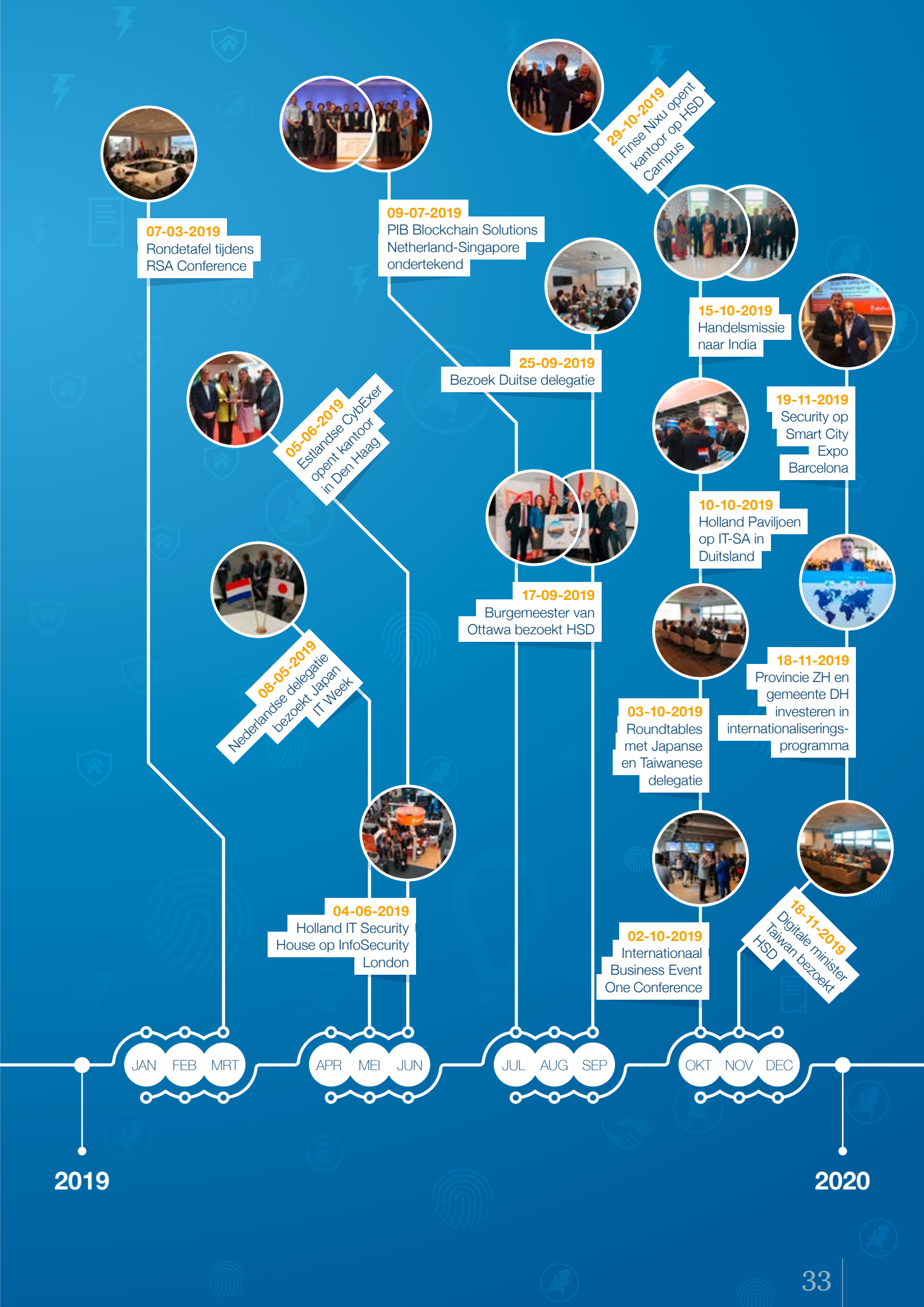
Ondernemend

We pakken op ethisch verantwoorde wijze onze **kansen**. Bevlogen en gedreven pakken we het werk **met beide handen** aan en zetten waar nodig die extra stap.

Doelgericht

We hebben **een helder doel voor ogen**, zetten tijd en middelen efficiënt in en houden elkaar scherp. In alle resultaten die we boeken staan **onze partners** centraal.

2019

2020

‘We zijn erg enthousiast over dit programma omdat je op een laagdrempelige manier de kans krijgt te onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor ons bedrijf.’

Jorrit van de Walle,
Auditrail

Hoe Auditrail de Amerikaanse markt op ging

Nieuwe internationale markten ontdekken vergt veel energie en tijd. Een warme introductie kan enorm schelen. Zeker als je ook nog eens een korte periode kunt 'proefdraaien' vanuit een eigen tijdelijk kantoor in het buitenland. Daarom hebben InnovationQuarter (IQ), Enterprise European Network (EEN) en HSD een 'softlanding' programma opgezet. Zowel voor buitenlandse bedrijven die zich in Nederland willen vestigen als vice versa. Cybersecurityondernemer Jorrit van de Walle van Audittrail deed in 2018 mee aan een softlanding programma en waagde de sprong naar Amerika. Met succes.

Audittrail is opgericht in 2010 en verzorgt audit- en advies-trajecten op verschillende vakgebieden. Waaronder privacy, informatiebeveiliging en riskmanagement. "Wij waren als organisatie nog niet actief bezig met het buitenland, totdat onze interesse werd gewekt door de nieuwsbrief van IQ. Daarin werd een cyber security handelsmissie naar Zuid-Duitsland aangekondigd. Een mooie kans om te kijken wat er over de grens mogelijk is. Door mee te gaan heb ik veel geleerd over internationaal zakendoen en goede contacten opgedaan.

Ook bleek dat de Duitse markt niet geschikt is voor ons, omdat hun zienswijze op privacy en security anders is."

Amerika dé plek

"Het vuurtje was wel aangewakkerd. Toen er een softlanding programma naar Amerika werd aangekondigd hebben we deze kans dus snel gegrepen. We zijn erg enthousiast over dit programma omdat je op een laagdrempelige manier de kans krijgt te onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor onze business. Ook maak je gebruik van bestaande netwerken, dat was echt ideaal. Via de warme introducties van IQ en HSD hebben wij in Amerika al veel mensen leren kennen. Deze introducties zorgen voor vertrouwen en dat is erg belangrijk."

Het softlanding programma biedt naast toegang tot lokale netwerken en kennis van het land ook een tijdelijke huisvesting. "In oktober 2018 en begin 2019 bleven wij een paar weken in Amerika. Bij Cyberincubator Bwtech – die verbonden is aan de universiteit van Maryland in Baltimore – konden we een tijdelijk kantoor openen. Ook werden wij geïntroduceerd bij de Amerikaanse Kamer van Koophandel als netwerk accelerator. Zij zijn in principe degene die je daar begeleiden tijdens deze periode. Daarna hangt het af van je eigen inzet, activiteiten en

ideeën hoe succesvol je wordt. Waarbij we gelukkig nog steeds kunnen bellen met IQ of HSD voor advies."

"In deze periode ontstonden er ook goede contacten met Microsoft Amerika. Via hun hoofdkantoor in Seattle werd ik in 2018 uitgenodigd voor een GDPR Summit als spreker. En werken wij samen met twee andere partijen, waaronder met Mavim uit Noordwijk op het onderwerp Microsoft security. Tijdens mijn bezoek in 2018, zag ik dat de security en compliance markt in Amerika enorm is of kan zijn. En Microsoft bevestigde dat. Toen dacht ik, dit is dé plek waar wij moeten zijn!"

Softlanding is voor ons succesvol

"De softlanding is voor ons succesvol gebleken. Wij hebben veel kennis en ervaring opgedaan hoe dingen werken, niet alleen in het buitenland maar ook hier. Wij merkten dat er in Amerika een enorme behoefte is aan privacy advies en aan ons compliance management framework (software-tooling). Wij zijn dan ook met deze onderdelen uit ons aanbod de oceaan overgestoken en proberen resellers te vinden.

Momenteel hebben wij de eerste vier partners weten te interesseren en zitten we in Amerika vóór de fase van een eindbod. Wij hebben er veel tijd en energie in gestopt, door bewust meerdere mensen te bezoeken en te laten zien dat we serieus zijn. In november 2019 verlengden wij ons huurcontract met Bwtech. Uit loyaliteit is het vanzelfsprekend dat we met hun verbonden blijven, ook vanwege de tijd en energie die zowel Bwtech en de Amerikaanse Kamer van Koophandel in ons stopten. Begin 2020 willen wij weer naar Amerika en treffen nu alle voorbereidingen hiervoor. Wij gaan dan actief op zoek naar business developers en inhoudelijke consultants. Ook is het de bedoeling om onze partners te activeren om samen met ons verder aan de gang te gaan."

Vooruitblik

2020

Ook in 2020 werken we aan toegang tot kennis, innovatie, markt, kapitaal en talent. Samen met onze partners. Door onze krachten te bundelen kunnen we een bijdrage leveren aan een veiligere wereld, meer bedrijvigheid en meer banen. 'Together we secure the future'.

Onze ambities voor 2020

We werken aan innovaties waaraan
behoefte bestaat

2

› We sluiten aan bij het missiegedreven innovatiebeleid en de kennis- en innovatieagenda's (KIA's), op het terrein van veiligheid en sleuteltechnologieën, door te werken aan thema's als OT-security, Smart Secure Resilient Cities, AI en Quantum voor cybersecurity. We spelen in op kansen die zich op kennis- en innovatieagenda's voordoen. De kennis die wij opdoen in innovatieprogramma's verspreiden we.

Inhoudelijke samenwerking verbreden en verdiepen

In 2020 pakken we nieuwe innovatiethema's op waarmee we ook andere sectoren betrekken. Zoals de maakindustrie, tuinbouwsector, zorg en het Haags grootbedrijf (pensioenfondsen, verzekeraars, telecom, energiebedrijven). Met deze nieuwe strategische vraagpartijen kunnen we onze maatschappelijke impact vergroten.

In 2020 richten we ons verder op het aanhaken van meer bedrijven aan de internationale programma's. Door de subsidie van de Provincie Zuid-Holland

HSD Office werkt mee aan innovatieve oplossingen waarnaar vraag is. Dit betekent dat meerdere organisaties aangeven behoefte te hebben om samen te werken aan een veiligheidsvraagstuk, zoals gebeurt in het programma Automated Security Operations. Het kan ook betekenen dat een strategische vraagpartij, zoals het OM, Defensie of NCIA, met een concrete innovatievraag naar ons toekomt.

aan IQ voor internationalisering verandert de rol van HSD naar een regierol, daarmee verschuift de uitvoering naar IQ.

Met en via onze partners in een open ecosysteem

Bij het zoeken van oplossingen voor veiligheidsvraagstukken betreft HSD Office organisaties die het verschil kunnen maken. Net zoals we deden bij het data diode programma, waarin we op verzoek van Defensie organisaties -van binnen en buiten ons ecosysteem- om de tafel hebben gezet om te werken aan een open source data diode demonstrator.

Om innovaties daadwerkelijk naar de markt te brengen en om door te groeien zijn financiering en kapitaal nodig. Daarom zullen we ons in 2020 focussen op het versterken van de koppeling van onze partners aan financieringsbronnen. Ook de aanwezigheid van talent is een voorwaarde om de sector te laten groeien en de nodige innovatieve oplossingen ook daadwerkelijk te kunnen ontwikkelen en uitvoeren.

We voeren de Human Capital Agenda uit als we hiervoor financiering vinden.

In 2020 richten we ons op het aanhaken van meer en andere bedrijven aan de internationale programma's, waarin we meer een regierol oppakken.

Meer impact voor stad, regio en land

HSD is een nationaal veiligheidscluster met een sterke verankering in Den Haag door de HSD Campus. HSD Office werkt lokaal, regionaal, landelijk en internationaal. Met de programma's in ons jaarplan denken wij onze impact in Den Haag, Zuid-Holland en Nederland te vergroten.

Gezonde organisatie, gezonde toekomst

Als we leveren op inhoud blijven onze financiën gezond door programmageden en bijdragen van partners. In 2020 schrijven we een nieuwe meerjarenvisie met een onderbouwde financiële aanpak. Daarnaast houden we onze eigen security op orde.

› Lange termijn financiering

De gemeente Den Haag heeft in 2018 een meerjarenovereenkomst met stichting HSD opgesteld om de benodigde basisfinanciering (exploitatiesubsidie) voor de periode 2019 - 2022 te garanderen. Verbonden aan de subsidievoorwaarden, stelt de gemeente de volgende bedragen beschikbaar: € 1 miljoen (2019), € 750.000 (2020), € 750.000 (2021), € 500.000 (2022). Daarnaast zijn we vanuit de inhoud in gesprek met zowel het Rijk als de Provincie Zuid-Holland, inclusief Economic Board Zuid-Holland over een structurele vorm van samenwerking. De partnerbijdragen komen mogelijk onder druk te staan vanwege economisch zwaarder weer veroorzaakt door de Coronacrisis. HSD Office blijft continu werken aan partnermanagement met oog voor partnertevredenheid en waarde creatie.

Impact van coronavirus

Het Coronavirus heeft ook invloed op HSD Office. We werken vanuit huis en houden ons aan de richtlijnen van de regering en RIVM. Overleg en afstemming vindt digitaal en telefonisch plaats, zowel binnen het team als met externe samenwerkingspartners. De ICT-transitie van 1,5 jaar geleden zorgt ervoor dat iedereen vrij eenvoudig vanuit huis kan doorwerken. We werken 'in de cloud' en gebruiken Microsoft Office365 met veel gestandaardiseerde veiligheidsoplossingen zoals video conferencing via Teams. Inloggen gebeurt via dubbele authenticatie. Voor HSD Office is arbeidstijdverkorting niet aan de orde. Wel houdt het MT het vervolg van deze crisis in de gaten.

Aangepaste en 'nieuwe' werkzaamheden HSD Office

Onze werkzaamheden op gebied van kenniscirculatie, innovatieprogramma's, 'toegang tot' propositie en community management lopen gewoon door en pakken we digitaal op.

Fysieke bijeenkomsten en events zijn uitgesteld tot nader bericht (naar verwachting voor een kwart jaar). Hierdoor kunnen enkele outcome waarden met een kwart terugvallen, zoals acquisitie van internationale congressen, het aantal rondetafel bijeenkomsten en de bijdrages die we leveren aan externe events. We onderzoeken of enkele events digitaal door kunnen gaan, zoals de strategiesessies en het HSD Café.

HSD Office ondersteunt de overheid, het bedrijfsleven in het algemeen en de start- en scaleups in het bijzonder met nieuwe Corona gerelateerde werkzaamheden:

- HSD Office levert bijdrage aan de crisisaanpak. Voor en met de GHOR en ROAZ-West (Regionaal Overleg Acute Zorg) én samen met HSD Premium partner Crisisplan is een beschrijving 'zwart scenario voor zorg' opgesteld
- HSD Office zit in stuurgroep van het initiatief 'Tech tegen Corona'. Tech bedrijven bieden gratis support in de strijd tegen het Corona virus. Daarnaast versterken we het initiatief via communicatie en verbinden we 'use cases' vanuit overheid.
- HSD Office is coalitiepartner van het initiatief 'Resilience, right now!'. Dit is een digitale challenge platform (hackatons) om met name startups te blijven ondersteunen. Vanuit HSD maken we dit initiatief zichtbaar en proberen we via onze overheidspartners 'use cases' in te brengen.

Via onze communicatiekanalen geven we zichtbaarheid aan nieuws en initiatieven rondom de Coronacrisis in relatie tot economie en security, zoals:

- Initiatief Wijkhulpziekenhuizen.nl. Deze website is opgezet om gratis hulp te bieden aan alle zorginstellingen in Nederland die met spoed gebruik willen maken van digitale beveiligingsexperts in heel het land om veilig zorg te kunnen blijven bieden in deze crisistijd. Vele HSD-partners hebben zich bij dit initiatief aangesloten. HSD Office versterkt dit initiatief via communicatie en actief uitdragen;
- Waarschuwing voor malware, BEC-fraude en andere vormen van digitale onveiligheid in relatie tot Corona en risico's bij vanuit huis werken;
- Blogs van partners, die mogelijk antwoorden kunnen bieden op vragen gerelateerd aan Corona en de digitale veiligheid;
- Nieuwsbericht met alle Corona initiatieven van partners uiteenlopend van mondkapjes regelen tot het benutten van data voor bestrijden van de crisis;
- We communiceren over alle steun maatregelen vanuit de overheid voor bedrijven om de Coronacrisis op te vangen.

Samenvattend

Dit alles betekent dat HSD Office behoorlijk resillient en financieel gezond is. De partnerbijdragen voor 2020 zijn bijna allemaal geïnd. Datzelfde geldt voor de subsidies. Verwachting is dat de kosten iets zullen afnemen in verband met het niet doorgaan of uitstellen van events.

De liquiditeitspositie van HSD is in orde. Er zijn op dit moment voldoende financiële middelen voor geheel 2020. Tegen het einde van het jaar dan wel begin volgend jaar worden nieuwe inkomsten ontvangen uit hoofde van de vaststaande exploitatiesubsidie en partnerbijdragen. Hiermee kan HSD Office tot medio 2021 aan de betalingsverplichting voldoen. <

financieel jaarplan 2020

Onderstaand financieel jaarplan 2020 blijft vooralsnog van kracht.

HSD saldo-overzicht baten en lasten	2019	2020
	Begroting	Begroting
HSD partners		
PP20.000	400.000	445.000
PP5.000	85.000	110.000
NP1.000	131.000	125.000
Totaal partnerbijdrage	616.000	680.000
Subsidie		
Gemeente Den Haag	1.000.000	750.000
Provincie Zuid-Holland	–	200.000
Totaal subsidie	1.000.000	950.000
Projectfinanciering		
CSW/ONE conference	105.000	15.000
EIT Digital	125.000	–
Summerschool	30.000	30.000
Datadiode	20.000	–
HCA	50.000	–
OM	–	20.000
Target (<i>extra partnerbijdrage, projectfinanciering of subsidie</i>)	54.000	43.000
Totaal projectfinanciering	384.000	108.000
Totaal baten	2.000.000	1.738.000

HSD saldo-overzicht baten en lasten (vervolg)		2019	2020
		Begroting	Begroting
Activity based kosten			
Kennis cluster *	20 %	407.000	198.000
Actief faciliteren consortia (inclusief kapitaal en markt)	31 %	621.000	577.000
Human capital *	14 %	274.000	116.000
Internationaal, branding en communicatie **	6 %	130.000	326.000
Bedrijfsvoering	28 %	568.000	521.000
Totaal out-of-pocket kosten	100 %	2.000.000	1.738.000
Saldo baten en lasten		-	0

Extracomptabele projectfinanciering

Human Capital Agenda		200.000
Inhoudelijke programmering cyber security	>	50.000
Cyberweerbaarheid	>	100.000
Totaal		350.000
Bedrijfsvoering (als % van out-of-pocket kosten + extracomptabele projectfinanciering)	25 %	521.000

* Zie ook extracomptabele projectfinanciering

** In lijn met strategie- en urgentieprogramma: budget communicatie staat bij 'Internationaal' (in 2019 verdeeld over de activiteiten)

Jaarrekening

Balans per 31 december 2019

Activa (in euro's)	31 december 2019	31 december 2018
Vaste activa [1]		
Materiële vaste activa	25.183	32.384
	25.183	32.384
Vlottende activa		
Handelsdebiteuren	353.615	296.375
Overige vorderingen	126.096	227.669
Liquide middelen	435.172	540.954
	914.883	1.064.998
Totaal	940.066	1.097.382

Passiva (in euro's)	31 december 2019	31 december 2018
Eigen vermogen [5]		
Reserves	14.686	5.567
Te bestemmen baten/lasten	14.795	9.120
	29.482	14.686
Kortlopende schulden		
Crediteuren	25.629	106.891
Belastingen	151.963	102.716
Vooruit gefactureerde bedragen	610.000	667.500
Overige schulden en overl. passiva	122.992	205.589
	910.584	1.082.695
Totaal	940.066	1.097.382

Staat van baten en lasten over 2019

(in euro's)		2019		2018
		Realisatie	Begroting	Realisatie
Baten				
Bijdragen partners	[9]	620.880	616.000	836.800
(Exploitatie) Subsidies	[10]	1.105.360	1.175.000	1.132.153
Overige baten	[11]	129.419	209.000	154.685
Totaal baten		1.855.659	2.000.000	2.123.638
Lasten				
Personele lasten	[12]	1.219.662	1.200.000	1.302.412
Afschrijvingen	[13]	10.012	10.000	10.708
Programmakosten	[14]	336.907	516.600	547.766
Huisvestingskosten		107.536	100.000	97.450
Algemene kosten	[15]	166.758	172.000	155.721
Totaal Lasten		1.840.874	1.998.600	2.114.057
Saldo baten en lasten vóór financieel resultaat		14.785	1.400	9.580
Financieel resultaat				
Rentebaten en soortgelijke baten		730	-700	334
Rentelasten en soortgelijke lasten		-720	-700	-794
Totaal financieel resultaat		10	-1.400	-460
Saldo baten en lasten		14.795	-	9.120
Eigen vermogen per 01/01/2019		14.686	Eigen vermogen per 01/01/2018	5.567
Eigen vermogen per 31/12/2019 ^{*2}		29.482	Eigen vermogen per 31/12/2018 ^{*1}	14.686

Het saldo baten en lasten 2018 is toegevoegd aan het vermogen

*1 Dit is het eigen vermogen per 31/12/2018 dat was opgebouwd uit het positieve resultaat van 2018 (€ 9.120) en 2017 (€ 6.413), het negatieve resultaat (€ 63.435) van 2016 dat aangevuld was door de nog niet uitgegeven exploitatiesubsidie Gemeente Den Haag (€ 62.589) uit 2014 en 2015, resulterend in een negatief eigen vermogen per 31/12/2016 van € 846.

*2 Het nieuwe eigen vermogen per 31/12/2019 dat het resultaat is van het positieve eigen vermogen per 1/1/2019 en het positieve saldo baten en lasten van het boekjaar 2019 (Te bestemmen bate).

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2019

Algemeen

De jaarrekening van Stichting The Hague Security Delta (hierna: HSD) is opgesteld in overeenstemming met de subsidievoorwaarden van de Gemeente Den Haag en Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor micro en kleine rechtspersonen (RJK) voor kleine organisaties-zonder-winststreven (C1).

Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2018 zijn waar nodig geherrubriceerd ten einde vergelijkbaarheid met 2019 mogelijk te maken.

Grondslagen voor de continuïteit

Per 1 januari 2019 is de governancestructuur veranderd in een Raad van Toezicht-model met een éénhoofdig bestuur. Deze aanpassing is conform de aanbevelingen uit de onafhankelijke Gateway Review, een onderzoeksrapport van de Galan Groep uit 2018, en het HSD-partneronderzoek van Panteia uit 2017. Daartoe zijn ook de statuten aangepast. De financiële continuïteit van stichting HSD is en blijft afhankelijk van de financiële bijdragen van partners, exploitatiesubsidies en projectfinanciering. De partners en andere stakeholders hebben deze implementatie door HSD Office positief ervaren blijkt uit de in 2019 gehouden onafhankelijk Gateway Review en HSD Partneronderzoek van Panteia. In die onderzoeken komen ook aanbevelingen naar voren voor de nabije toekomst. Deze worden in 2020 verwerkt in de strategie 2021 - 2025.

De gemeente Den Haag heeft in 2018 een meerjarige overeenkomst met stichting HSD opgesteld om de benodigde basisfinanciering (exploitatiesubsidie) voor de periode 2019 - 2022 te garanderen (conform document RIS300840). Uitgangspunt zijn de volgende bedragen die de komende jaren, verbonden aan de subsidievoorwaarden, beschikbaar worden gesteld: 2019 (€ 1 miljoen), 2020 (€ 750.000), 2021 (€ 750.000), 2022 (€ 500.000). De Raadsvergadering heeft dit document in januari 2019 geaccordeerd. Ook heeft de gemeente Den Haag toestemming verleend aan HSD Office om een passend eigen vermogen op te bouwen, zie hiervoor de brief met kenmerk DSO/2019.608 welke ontvangen is in de loop van 2019.

De provincie heeft een projectsubsidie 2019 - 2020 ter grootte van € 259.285 verleend aan HSD, conform document PZH-2019-685336249.

HSD formuleert in 2020 samen met de Raad van Toezicht, Raad van Advies, de partners en HSD medewerkers de strategie voor 2021 – 2025. Tevens wordt daarbij een meerjaren financieel plan opgeleverd. Deze is gereed in september 2020.

Via de volgende vijf lijnen werkt HSD Office aan een reëel financiële meerjarenprogramma:

1. Programma-/project financiering voor:
  - a. AI&veiligheid vanuit Data Science Initiatief van gemeente DH en Nationale AI Coalitie van Rijk/Min EZK/MinJenV;
  - b. Human Capital Agenda/Security talent bij EBZ en Provincie Zuid-Holland;
  - c. Cyberweerbaarheid/resilience bij Provincie Zuid-Holland en MRDH;
2. Subsidie dan wel nieuwe aanvraag RINZ-regeling Provincie Zuid-Holland.
3. Meer/nieuwe premium partners.
  - a. Er zitten al 5 premium partners in de pijplijn en twee opwaarderingen vanuit netwerkpartners;
  - b. We zijn reeds in gesprek met koepelorganisaties zoals VNB en VNG over premium partnership;
4. Nieuwe product/marktcombinaties, zoals de start van betaling voor reeds lopende intervisie/cross sectorale CISO sessies, naast de Summerschool (waarbij bovendien € 20k aan externe kosten bespaard wordt in 2020).
5. Bezuinigingen aan de kostenkant bezien.

Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) heeft de stichting zich gehouden aan de beleidsregel toepassing WNT en deze als normenkader bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerd.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de directeur van de stichting zich over verschillende zaken een oordeel vormt, en schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten vorderingen onder vlottende activa, liquide middelen en kortlopende schulden. Alle financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, inclusief direct toerekenbare transactiekosten. Na de eerste opname worden financiële instrumenten gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Stichting HSD kent geen afgeleide financiële instrumenten.

Grondslagen activa en passiva

Algemeen

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

MVA

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor de afschrijving worden de volgende percentages gehanteerd:

- Computerapparatuur en software 20%
- Inventaris 20%

Handelsdebiteuren

De handelsdebiteuren betreffen de vorderingen met een looptijd korter dan één jaar. Deze worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Overige vorderingen

De overige vorderingen bestaan uit vooruitbetaalde bedragen voor kosten die ten laste van de volgende perioden komen en nog te ontvangen bedragen wegens baten ten gunste van voorgaande perioden. Deze worden bij eerste verwerking

opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Staan middelen niet ter vrije beschikking, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Eigen vermogen

Algemene Reserve

Het vrij besteedbaar vermogen is dat gedeelte van het eigen vermogen waarover de daartoe bevoegde organen zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kunnen beschikken voor het doel waarvoor de stichting is opgericht. Deze reserve wordt aangehouden om de continuïteit van de stichting op langere termijn te waarborgen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden betreffen de handelsschulden, vooruitgefactureerde bedragen die ten gunste van het volgende boekjaar komen en overige nog te betalen bedragen betrekking hebbende op het huidige boekjaar. Deze schulden hebben een looptijd korter dan één jaar. Deze worden opgenomen tegen reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Grondslagen voor de bepaling van baten en lasten

Algemeen

Het saldo van baten en lasten wordt bepaald als het verschil tussen de baten en de lasten over het jaar. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten worden slechts genomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten, verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Subsidies

De structurele subsidies die worden ontvangen ten behoeve van de exploitatie van voortdurende activiteiten worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waar de toekenning voor geldt. Overige ontvangen subsidies/bijdragen en daaraan gerelateerde kosten worden verantwoord in de periode waarop zij betrekking hebben (RJ 274). Vooruit ontvangen subsidies worden opgenomen onder de overlopende passiva. Bestedingen volgen in de volgende boekjaren)

) overeenkomstig de subsidievoorwaarden. De subsidies worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Baten

De omvang van een bate wordt bepaald op de reële waarde van de tegenprestatie die is ontvangen of waarop recht is verkregen.

Personeelskosten

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers. De voor het personeel geldende pensioenregeling wordt gefinancierd door afdrachten aan de pensioenuitvoerder. De verschuldigde

premie wordt als last in de staat van baten en lasten verantwoord. Per balansdatum zijn er geen pensioenvorderingen en geen en verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn berekend door middel van vaste percentages van de aanschafwaarde, op basis van de verwachte economische levensduur. Boekwinsten en - verliezen bij verkoop van de vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

De financiële baten en lasten betreffen de op de verslagperiode betrekking hebbende renteopbrengsten en bankkosten.

Toelichting op de balans per 31 december 2019

Materiële Vaste Activa [1]

Vaste activa (in euro's)	Computerapparatuur en software	Inventaris	Totaal
Stand per 31 december 2018			
Aanschafwaarde	52.140	1.399	53.539
Afschrijvingen	-19.894	-1.262	-21.155
Boekwaarde	32.247	137	32.384
Mutaties 2019			
Investerings	2.812	-	2.812
Afschrijvingen in boekjaar	-9.875	-137	-10.012
	-7.063	-137	-7.200
Stand per 31 december 2019			
Aanschafwaarde	54.953	1.399	56.351
Afschrijvingen	-29.769	-1.399	-31.168
Boekwaarde	25.183	0	25.183

In 2019 is een laptop voor Finance aangeschaft.

Handelsdebiteuren [2]

Het saldo ultimo 2019 betreft voornamelijk vorderingen voor vooruitgefactureerde partnerbijdragen 2020. De voorziening voor dubieuze debiteuren bedraagt per 31 december 2019 € 25.410 (2018: € 0). De voorziening heeft betrekking op de partnerbijdragen van twee debiteuren..

Overige vorderingen [3]

Overige vorderingen (in euro's)	31/12/2019	31/12/2018
Nog te ontvangen exploitatiesubsidie Den Haag *1	100.000	100.000
Nog te ontvangen financiering EIT Digital *2	–	84.688
Vooruitbetaalde bedragen *3	26.096	42.982
Totaal	126.096	227.669

Stand van zaken subsidies

*1 De exploitatiesubsidie 2018 ad € 1 mln van de Gemeente Den Haag is verantwoord in 2019. De exploitatiesubsidie 2019 ad € 1 mln van de Gemeente Den Haag dient te worden verantwoord uiterlijk 01-05-2020.

*2 De projectsubsidie van de EIT Digital inzake 1 HSD FTE bedraagt € 125.000 voor 1-1-2018 t/m 31-12-2018 en is verantwoord op 11-02-2019. EIT Digital betaalt in augustus van het jaar voor het jaar daarvoor. In 2019 wordt voor 2018 betaald. Echter in 2019 is de betreffende persoon per 1 maart 2019 elders gaan werken en heeft EIT Digital in 2019 afgerekend voor de eerste 2 maanden van 2019. Er staat dus niets meer open, zie ook punt 11 overige baten.

*3 Vooruitbetaalde bedragen betreft de kantoorhuur van het 1ste kwartaal 2020 en licentiekosten 2020

Liquide middelen [4]

Alle liquide middelen zijn ter vrije beschikking van de stichting.

Eigen vermogen [5]

Het verloop van het eigen vermogen in 2019 is:

Eigen vermogen (in euro's)	
Stand per 31 december 2018	14.686
Te bestemmen bate 2019	14.795
Stand per 31 december 2019	29.482

HSD is conform de subsidievaststelling van de gemeente Den Haag gebonden aan de algemene subsidie verordening Den Haag. Daarin staat onder andere dat indien de exploitatiesubsidie voor een lager bedrag wordt vastgesteld dan het bedrag van verlening, dit overschot wordt teruggevorderd tenzij, op een daartoe gedane aanvraag, het besluit tot vaststelling vermeldt dat de ontvanger dit overschot geheel of gedeeltelijk mag behouden en/of aan de reserve mag toevoegen. HSD heeft in september 2019 op basis van artikel 22 van de Algemene Subsidieverordening Den Haag (2014) een verzoek ingediend om het batig saldo 2018 aan de reserves toe te voegen.

De gemeente Den Haag heeft in haar brief met kenmerk DSO/2019.608 HSD toestemming gegeven om een passend eigenvermogen op te bouwen.

Belastingen [6]

Belastingen (in euro's)	31/12/2019	31/12/2018
Omzetbelasting	90.146	52.780
Loonheffing en premies sociale verzekeringen	61.817	49.936
Totaal	151.963	102.716

Vooruit gefactureerde partnerbijdragen [7]

Vooruit gefactureerde partnerbijdragen (in euro's)	31/12/2019	31/12/2018
Bijdragen Founding partners	–	–
Bijdragen Premium partners	495.000	535.000
Bijdragen Netwerk partners	115.000	132.500
Totaal bijdragen partners	610.000	667.500

Overige schulden en overlopende passiva [8]

Overige schulden en overlopende passiva (in euro's)	31/12/2019	31/12/2018
Reservering vakantiegeld	33.547	22.048
Reservering vakantiedagen	21.821	24.328
Vooruitontvangen bedragen *1	42.329	–
Reservering kosten gerelateerd aan 2018	–	4.760
Overige schulden en overlopende passiva *2	25.296	154.453
Totaal	122.992	205.589

Toelichting overlopende schulden en overlopende passiva

*1 Dit betreft ontvangen bedrag van provincie Zuid-Holland en NATO Communications and Information Agency (NCIA). De vooruitontvangen bedragen van de provincie hebben betrekking op 2019 en 2020. De vooruitontvangen bedragen van NCIA is de restpost van een project dat wordt verrekend met toekomstige bijdrage betreffende toekomstige projecten.

*2 Dit betreft een nog te ontvangen factuur van het CBS inzake arbeidsmarktonderzoek en een reservering voor een mogelijk schuld aan derden.

Niet in de balans opgenomen financiële verplichtingen

Huurverplichting Het jaarlijks bedrag aan huurverplichtingen aangaande onroerende zaken (kantoorruimte) bedraagt circa € 80.000 waarbij de huur jaarlijks zal worden geïndexeerd. De huurverplichting loopt tot 31 januari 2020. De huurverplichting 2019 m.b.t. vergaderruimtes is in december 2019 met de verhuurder overeengekomen en bedraagt € 30.000 in 2020. Dit wordt jaarlijks opnieuw afgesloten. Eind 2020 zal een nieuw voorstel worden gemaakt voor 2021. Ten behoeve van de verhuurder is een bankgarantie afgegeven van € 9.105.

Toelichting bij de staat van baten en lasten over 2019

Bijdragen partners [9]

Bijdragen partners (in euro's)	2019	2019	2018
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Bijdragen Founding partners	–	–	240.000
Bijdragen Premium partners	490.050	485.000	448.300
Bijdragen Netwerk partners	130.830	131.000	148.500
Totaal bijdragen partners	620.880	616.000	836.800

Founding Partners

Per 1 januari 2019 is de governance van HSD veranderd. De Founding Partners zitten niet langer meer in het Bestuur. Besloten is dat de status van de Founding Partners is omgezet naar Premium Partners.

Aantal partners

Ultimo 2019 zijn er geen betalende Founding partners (2018: 6, 2017: 8, 2016: 8). Er zijn 47 betalende Premium Partners (2018: 41, 2017: 29, 2016: 19) en 131 betalende Netwerk Partners (2018: 153, 2017: 160, 2016: 135) ultimo 2019.

(Exploitatie) subsidies [10]

(Exploitatie) subsidies (in euro's)	2019	2019	2018
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Exploitatiesubsidie Den Haag	1.000.000	1.000.000	1.000.000
Gemeente Den Haag - CSW	13.373	105.000	47.500
Gemeente Den Haag - Smart Cities	6.400	–	–
Inzake Human Capital Agenda	–	50.000	–
Provincie Zuid-Holland	19.000	–	–
Ministerie van Defensie - Datadiode	49.587	20.000	–
Ministerie van V&J - PIB Singapore	17.000	–	44.000
Gemeente Den Haag - PIB India	–	–	40.653
Totaal	1.105.360	1.175.000	1.132.153

Alle subsidies zijn éénmalig met uitzondering van de exploitatie subsidie Den Haag en subsidie Provincie Zuid-Holland 2019/2020. Zie hiervoor de grondslagen van continuïteit op pagina 5. Een tussentijdse subsidie verantwoording voor de Provincie Zuid-Holland wordt ingediend op 1 juni 2020.

Overige baten [11]

Overige baten (in euro's)	2019	2019	2018
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Programma EIT Digital *1	27.170	125.000	125.000
Deelnemers Summerschool *2	28.578	30.000	25.347
Overige opbrengsten *3	73.671	54.000	4.338
Totaal	129.419	209.000	154.685

*1 EIT Digital betaalt een vergoeding voor 1 HSD FTE die werkzaamheden verricht voor EIT Digital. De vergoeding van EIT Digital heeft alleen betrekking op januari en februari 2019 (in tegenstelling tot de begroting), aangezien de HSD medewerker HSD heeft verlaten per 1 maart 2019.

*2 Er zijn 60 deelnemers aanwezig geweest bij de International Cyber Security Summerschool in 2019. Dit is hetzelfde aantal als in 2018. EIT Digital financierde een aantal buitenlandse studenten inclusief reis en verblijfkosten en gaf een bijdrage voor HSD inzet in 2019.

*3 Dit betreft de baten bij project Cyber Situational Awareness van NCIA en CEO fraude met Openbaar Ministerie.

Personele lasten [12]

Personele lasten (in euro's)	2019		2018
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Brutolonen en -salarissen (incl. 13e maand) *1	827.304		694.104
Vakantiegeld	11.499		527
Sociale lasten	122.283		99.791
Doorberekende personele lasten (uitzendkrachten)			
Freelance medewerkers, personeel in dienst derden *1	95.475		326.571
Pensioenpremie	142.205		104.365
Woon-werkverkeer	8.902		6.972
Onkostenvergoeding	–		429
Opleidingskosten	20.063		12.447
Ontvangen UWW *2	-20.728		–
WKR kosten vrije ruimte	5.666		2.818
Arbodienst	3.540		1.274
WIA verzekering	3.454		4.916
Overige personeelskosten (w.o. arbeidsrecht en werving & selectie kosten)	48.199		48.199
Totaal	1.219.662	1.200.000	1.302.412

*1 Verschil ten opzichte van 2018 wordt verklaard doordat de directeur en adjunctdirecteur externe medewerkers waren. Eind 2018 is afgescheid genomen van de directeur en is de adjunct directeur aangesteld als bestuurder/directeur. De bestuurder/directeur is ook eigen personeel geworden. Ook is er een partnermanager in 2019 aangesteld.

*2 Dit betreft een ontvangst vanuit het UWV inzake zwangerschapsverlof.

Ultimo 2019 zijn 16 medewerkers direct verbonden aan HSD (14,2 fte). Ultimo 2018 zijn 14 medewerkers direct verbonden aan HSD (12,45 fte).

HSD heeft een pensioenregeling via het ABP. Er is sprake van een toegezegde bijdrage regeling en HSD heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan eventueel hogere toekomstige premies. In de jaarrekening zijn derhalve alleen de verschuldigde premies verantwoord.

Bezoldiging bestuurder/directeur en raad van toezicht

Bezoldiging bestuurder/directeur en raad van toezicht (bedragen in euro's)				
Namen	Joris den Bruinen	Wim Kuijken	Jacob Wielaart	Marjolein Jansen
Functiegegevens*2	Bestuurder/ directeur	Voorzitter RvT	Lid RvT	Lid RvT
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 t/m 31/12	1/1 t/m 31/12	1/1 t/m 31/12	1/1 t/m 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1			
Gewezen topfunctionaris?	nee			
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee			
Bezoldiging				
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	113.555	18.000	12.000	12.000
Beloningen betaalbaar op termijn	23.354	–	–	–
Subtotaal	136.909	18.000	12.000	12.000
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	194.000	29.100	19.400	19.400
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	136.909	18.000	12.000	12.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Bezoldiging bestuurder/directeur en raad van toezicht

Bezoldiging gegevens 2018 (bedragen in euro's)				
Functiegegevens	Adjunct Directeur	Voorzitter HSD Bestuur	N.v.t.	N.v.t.
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 t/m 31/12	1/1 t/m 31/12	N.v.t.	N.v.t.
Omvang dienstverband (in fte)	1			
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	128.244	24.000	–	–
Beloningen betaalbaar op termijn	–	–	–	–
Totale bezoldiging 2018	128.244	24.000	–	–

Per 1 januari 2019 is de governance veranderd. Dit houdt in dat het vorige bestuur is afgetreden en een bestuurder/directeur is benoemd. Ook is een Raad van Toezicht geïnstalleerd.

Afschrijvingen [13]

Afschrijvingen (in euro's)	2019	2019	2018
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Computerapparatuur en software	9.875		10.428
Inventaris	137		280
Totaal	10.012	10.000	10.708

Programmakosten [14]

Programmakosten (in euro's)	2019	2019	2018
	Realisatie	Begroting	Realisatie
Kenniscluster	40.985	130.550	158.501
Actief faciliteren consortia	137.598	160.050	178.677
Talent / Human Capital Agenda Security	97.321	144.000	75.948
Internationaal	30.484	38.000	71.265
Branding & Communicatie	30.519	44.000	63.375
Totaal	336.907	516.600	10.708

Door de dalende baten is er in 2019 stringent op kosten gestuurd. Dat is wat hier inzichtelijk is gemaakt. Dit houdt niet in dat er minder in de programma's is gewerkt, echter er zijn minder uitgaven gemaakt. Voor een adequate inzicht in de programma-kosten is er in de bijlage een toelichting bedrijfseconomische analyse (Activity Based Costing) gemaakt.

Het programma Kenniscluster bevat projecten als: HSD Cafe's en partnerlunches (€ 27K), CISO bijeenkomsten (€ 11K), CSW (2K) en overig.

Het programma Actief faciliteren consortia bevat projecten als: Data diode (€ 53K), NCIA (€ 42K), Partneronderzoek (€ 14,5), Smart Cities (€ 8K), Access to Capital (€ 7K), Cyber Metrics (€ 7K), AI en Quantum (€ 6K) en overig.

Het programma Talent / Human Capital Agenda Security bevat projecten als: Human Capital Agenda (€ 32,5K), Internationaal Cyber Security Summer School (€ 29,5K), Arbeidsmarktonderzoek CBS (€ 20,5K), Security à la Carte (€ 13,5K) en overig.

Het programma Internationaal bevat projecten als: PIB Singapore (€ 12K), PIB Japan € 4,5K), Economische missie VS (€ 4,5K), PIB India (€ 4K), Coördinatie internationale relaties (€ 3,5K), Global Epic (€ 1,0K) en overig.

Het programma Branding & Communicatie bevat projecten als: Communicatie/PR/JRK 2018 opmaak (€ 21,5), Online/Website (€ 7K), Events (€ 2K)

Verschillen analyse realisatie vs begroting

1. Bij Kenniscluster is door de beslissing van de gemeente Den Haag de CSW niet door gegaan. HSD heeft op verzoek van de gemeente Den Haag een bijdrage geleverd aan de ONE Conference.
2. Vanwege het niet doorgaan van extra projectfinanciering inzake CSW (70K) en Human Capital Agenda (€ 50K) zijn er aanzienlijk minder externe ingehuurd dan gepland.
3. De projectkosten zijn met name afgenomen met € 70K inzake CSW, door kostenbesparing bij bedrijfsvoering € 41K, talent €35K, communicatie € 13K, consortia € 7K en internationaal € 8K. Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen € 22,5K is geschapt. Voorbeelden van projecten die minder of geen projectkosten hebben: Duidingstudie forensics, Quantum, Metrieken en het OM project.
4. Door voortschrijdende inzicht zijn de projectkosten bij sommige projecten juist opgestart, zoals het Cyber Situational Awareness project, RTL-A item Dutch Security TechFund, Datadiode en Gateway review.

Verschillen analyse realisatie 2019 vs realisatie 2018

De hier bovenstaande vermelde verschillenanalyse geldt ook hier. In 2018 hadden we meer budget ter beschikking. Door stringent op kosten te sturen én in balans met de daadwerkelijke gerealiseerde baten is HSD Office er in geslaagd een klein positief saldo over 2019 te realiseren.

Algemene kosten [15]

Algemene kosten (in euro's)	2019	2019	2018
Kosten	Realisatie	Begroting	Realisatie
ICT/Telefoon*1	50.918	40.000	80.292
Administratie- en advieskosten*2	70.379	69.000	46.022
Accountantskosten*3	4.853	5.000	15.750
Reis- en verblijfskosten*4	1.493	1.500	2.356
Diners/lunches (tbv directie met zakelijke relaties)*5	998	1.000	1.243
Dubieuze debiteuren*6	21.000	–	-13.712
Advertentie- en reclamekosten, beurzen	6.845	–	2.548
Kantoorkosten	5.156	–	4.958
Representatie en promotie materialen	2.523	–	6.500
Contributies en abonnementen	355	400	917
Overige*7	2.237	55.100	8.849
Totaal	166.758	172.000	155.721

*1 De kosten in 2019 zijn lager dan in 2018 door de initiële implementatie kosten van salesforce in 2018.

*2 De kosten zijn inclusief kosten voor het personeelshandboek en de Gateway Review (die niet was begroot). De geplande overgang van AFAS naar Exact is niet doorgegaan. Dit levert een aanzienlijke kostenbesparing, waardoor o.a. de Gateway Review kon plaatsvinden.

*3 De accountantskosten voor de jaarrekening 2019 worden genomen in 2020 aangezien dan ook de werkzaamheden plaatsvinden. De kosten van de jaarrekening 2018 zijn verspreid over 2018 en 2019.

*4 Reis en verblijf kosten zijn voor zover mogelijk verantwoord binnen de projecten

*5 Diners /lunches betreffen uitgaven van bestuurder/directeur met zakelijke relaties. De HSD Cafe's en partnerlunches zijn bij het programma Kenniscluster geadministreerd.

*6 In 2019 is een voorziening gevormd voor twee debiteuren. De vorderingen op de in 2017 voorziene debiteuren zijn in 2018 alsnog ontvangen. Dit is een extra bate in 2018.

*7 Overig bestaat uit gemaakte kosten in 2019 voor algemene zaken. In de begroting zijn deze kosten niet verder verbijzonderd.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Aan het bestuur, Raad van Toezicht en gemeente Den Haag wordt voorgesteld het saldo van baten en lasten over 2019 ad € 14.686 (positief) ten gunste van de reserve te brengen, zodat het op een later moment ingezet kan worden voor nastreven van de stichtingsdoelstellingen. Het saldo over 2019 wordt gepresenteerd als separaat onderdeel (Te bestemmen bate) van het eigen vermogen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Het uitbreken van het Coronavirus en de preventieve maatregelen genomen door de overheid zorgen voor grote economische onzekerheid op tenminste de korte termijn en waarschijnlijk ook de langere termijn. De ontwikkelingen zijn op dit moment echter zeer onzeker en onderhevig aan veranderingen. Aangezien deze situatie niet kon worden voorzien op balansdatum is de eventuele impact hiervan op de organisatie niet verwerkt in de cijfers van de jaarrekening per 31 december 2019. Gegeven de hoge mate van onzekerheid over de ontwikkeling van de Corona-crisis is het ook niet mogelijk een redelijke schatting te geven van de impact hiervan op HSD.

De in 2020 uitgebroken wereldwijde Corona-crisis raakt de hele samenleving en dus ook HSD. In maart en begin april is met de hoogste prioriteit een continuïteits- en liquiditeitsanalyse uitgevoerd. Hierbij is een inschatting gemaakt van de gevolgen van deze pandemie op onze organisatie. Hierbij kan gedacht worden aan onder andere opbrengstenderving, omgaan met de flexibele schil en de gevolgen voor de activiteiten van HSD. Onder de paragraaf 'Vooruitblik 2020' in het bestuursverslag is het beleid en de impact voor HSD nader toegelicht. De uitkomst van onze continuïteits- en liquiditeitsanalyse is een uitvoerbaar scenario waarbij de continuïteits- en liquiditeitspositie van HSD niet in het geding is. De directeur-bestuurder en de raad van toezicht zijn van mening dat HSD de huidige corona-crisis kan doorstaan zonder externe steun.

Het Bestuur en Raad van Toezicht

Den Haag, 21 april 2020

Joris den Bruinen

Bestuurder/directeur stichting HSD

Wim Kuijken

Voorzitter RvT

Jacob (Jaap) Wielaart

Lid RvT

Marjolein Jansen

Lid RvT

Overige gegevens

Controleverklaring van de
onafhankelijke accountant

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de raad van toezicht van
Stichting The Hague Security Delta

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN JAARREKENING 2019

ONS OORDEEL

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting The Hague Security Delta te Den Haag gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting The Hague Security Delta per 31 december 2019 en van het saldo van baten en lasten over 2019 in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 Kleine organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering topinkomens (WNT).

Tevens zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking van gemeente Den Haag, de Algemene Subsidieverordening en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

DE BASIS VOOR ONS OORDEEL

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017, alsmede de Regeling controleprotocol WNT 2019. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting The Hague Security Delta zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

BENADRUKKING VAN DE INSCHATTING VAN DE GEVOLGEN VAN DE CORONA-CRISIS

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel “Gebeurtenissen na balansdatum” zoals opgenomen in de toelichting op de jaarrekening waarin het bestuur van de stichting toelicht wat haar inschatting is ten aanzien van de gevolgen van de Corona-crisis op de stichting.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

ANTICUMULATIEBEPALING WNT

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij geen werkzaamheden verricht ten aanzien van de anticumulatiebepaling van artikel 1.6a WNT en artikel 5 lid 1(j) Uitvoeringsregeling WNT. Dit betekent dat we niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT plichtige instellingen alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

VERKLARING OVER DE IN HET JAARVERSLAG OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekeningen en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Voorwoord;
- Jaarverslag raad van toezicht;
- Resultaten HSD Office;
- Vooruitblik 2020;
- Bijlagen.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag, de vooruitblik 2020 en de bijlagen.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN MET BETREKKING TOT DE JAARREKENING

VERANTWOORDELIJKHEDEN VAN HET BESTUUR EN DE RAAD VAN TOEZICHT VOOR DE JAARREKENING

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de in Nederland geldende Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving voor micro- en kleine rechtspersonen C1 Kleine organisaties zonder winststreven en de bepalingen van en krachtens de Wet Normering topinkomens (WNT). Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de subsidiebeschikking van gemeente Den Haag, de Algemene Subsidieverordening en de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017.

In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

ONZE VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE CONTROLE VAN DE JAARREKENING

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Richtlijnen verantwoording subsidies Den Haag 2017, de Regeling controleprotocol WNT 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Rotterdam, 21 april 2020

MAZARS N.V.

w.g. drs. D.D. Plouvier RA

Bijlagen

Bijlage A

Tabel input-output-outcome resultaten

Bijlage B

Bedrijfseconomische analyse
(Activity Based Costing)

Bijlage C

HSD partners

Bijlage D

Rendement investering
gemeente Den Haag

Tabel input–output–outcome resultaten

Doelen Stichting HSD	Input De fte's en out of pocket kosten van HSD Office	Output 2019 Wat is opgeleverd door HSD Office	Outcome 2019 Het succes van het HSD ecosysteem: de partners van HSD. De output van HSD Office levert een bijdrage aan dit succes
<p>1</p> <p>Uitbouw van een zichtbaar en werkend kenniscluster</p>	<p>1,6 FTE € 196 K</p>	<p>283 HSD partners 7,4 waardering partnertevredenheid 4 duidingsstudies opgeleverd</p> <p>HSD kennissessies:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 cross-sectorale CISO intervisiebijeenkomsten • 5 HSD Cafes met gemiddeld 100 bezoekers • 35 rondetafel bijeenkomsten • 23 bijdrages aan event als endorsing partner • 30 bijdrages aan event als spreker • 53 kennis/netwerklunches • 3 Raad van Advies bijeenkomsten <p>Cyber Security Week ging niet door, bijdrage geleverd aan Cyber Security Month en One Conference</p>	<p>Kenniscirculatie</p> <p>€ 740.000 economische spin-off (One Conference & Europol-INTERPOL cybercrime conference)</p>
<p>2</p> <p>Actief faciliteren van consortia en bijdragen aan heldere relatie tussen consortia, innovatiebudgetten en financierings-instrumenten</p>	<p>4,5 FTE € 561 K</p>	<p>Innovatieprogramma's: 10 programma's en verkenningen met 132 partijen</p> <p>MKB matchmaking en gesprekken:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 171 pre-arranged meetings • 1 Boost your MKB-netwerk partnership bijeenkomst • 27 partners gematched <p>Access to Finance & Capital:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5 consortia gevormd, subsidieaanvragen niet gehonoreerd • 1 toegang tot kapitaal event: 6 bedrijven 1-op-1 gesprek met investeerder en 39 bezoekers <p>Dutch Security TechFund geleid door TIIN Capital en ondersteund door IQ en HSD Office. Fonds stijgt van € 15 naar € 25 miljoen door 4 fondsinvesteringen</p>	<p>€ 2,5 miljoen uitgelokte programma investeringen ten behoeve van consortia die werken aan veiligheidsinnovaties</p> <p>6 bedrijfsinvesteringen: bedragen niet bekend</p> <p>Uitgelokte fondsinvestering: € 10 miljoen</p>
<p>3</p> <p>Ontwikkeling van een Human Capital Agenda – Security</p>	<p>2,5 FTE € 228 K</p>	<p>1 Human Capital Agenda 2019 – 2022 opgeleverd, 40+ partners betrokken</p> <p>5^e International Cyber Security Summer School: 60 deelnemers met 22 nationaliteiten en een 9 als waardering</p> <p>Security Talent website:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 627 opleidingen en 817 vacatures ontsloten • 2.206 bezoekers per maand • 63% groei doorklikken naar partners <p>Uitvoering of bijdrage leveren aan programma's:</p> <ul style="list-style-type: none"> • P@ct, consortium met 12 partijen • Security a la Carte • Cyberwerf, consortium met 14 partijen • Entrepreneurial Capstone 4TU • Cybersecurity Re-School <p>3 toegang tot talent bijeenkomsten 2 onderwijstafels 1 Studie Veiligheid MKB en toekomstige behoefte talent in regio Den Haag, inclusief 5 adviesgesprekken</p>	<p>Kenniscirculatie</p> <p>775 studenten geschoold 20 HR-professionals getraind 16 docenten opgeleid 29 stageplekken vervuld bij 9 bedrijven € 57.000 uitgelokte investeringen voor Cyberwerf en kwartiermaker re-school</p>

Doelen Stichting HSD	Input De fte's en out of pocket kosten van HSD Office	Output 2019 Wat is opgeleverd door HSD Office	Outcome 2019 Het succes van het HSD ecosysteem: de partners van HSD. De output van HSD Office levert een bijdrage aan dit succes
<p>4</p> <p>(Inter)nationale acquisitie en branding</p>	<p>3,1 FTE € 304K</p>	<p>Acquisities: 11 internationale security bedrijven</p> <p>Acquisities: 13 internationale congressen</p> <p>Partners for International Business (PIB) programma's: Gewerkt in 4 consortia: Japan, India, Singapore en USA</p> <p>Global EPIC Softlanding programma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 13 inkomende bedrijven • 6 uitgaande Nederlandse bedrijven <p>Meewerken en deelnemen aan uitgaande handelsmissies:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7 inhoudelijke handelsreizen • 5 economische missies <p>Consortia ter versterking van internationale/Europese samenwerking</p> <p>313 online artikelen met vermelding HSD 9 interviews met HSD</p> <p>Website:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7.547 bezoekers corporate HSD website gemiddeld per maand • 3.842 bezoekers 'powered by websites' gemiddeld per maand • Media toolkit voor partners opgeleverd 	<p>Bedrijven geven aan de komende 3 jaar 278 nieuwe banen te creëren en € 14 miljoen te investeren.</p> <p>€ 1,5 miljoen economische spin-off</p> <p>> € 1 miljoen verwachte omzetgroei op basis van eigen verwachtingen bedrijven. € 160.000 uitgelokte publiek-private investering</p> <p>€ 240.000 uitgelokte investering</p> <p>€ 1.980.573 online mediawaarde</p>
<p>5</p> <p>Bedrijfsvoering, Back- Office + Financiën en Control</p>	<p>2,5 FTE € 552K</p>	<p>AVG volwassenheidsniveau 5 (schaal 1-7) 5 vergaderingen Raad van Toezicht Aangescherpt personeelshandboek en herijkte functieprofielen</p>	
<p>Totaal</p> <p>Totale input HSD Office</p>	<p>14,2 FTE € 1.841K</p>		

Bedrijfseconomische analyse (Activity Based Costing)

Reguliere opstelling (out-of-pocket kosten)

Reguliere opstelling (out-of-pocket kosten) (in euro's)			
	2019	2019	2018
	Plan	Actuals	Vershil
Eindtotaal baten	2.000.000	1.856.389	-143.611
Bedrijfslasten			
Personeelskosten	1.200.000	1.219.662	19.662
Afschrijving debiteuren	–	21.000	21.000
Overige bedrijfskosten (incl interest en bank kosten)	283.400	264.025	-19.375
Totaal bedrijfslasten	1.483.400	1.504.687	21.287
Programmakosten			
Kenniscluster	130.550	40.985	-89.565
Actief faciliteren consortia	160.050	137.598	-22.452
Talent/ Human Capital	144.000	97.321	-46.679
Internationaal	38.000	30.484	-7.516
Branding Communicatie	44.000	30.519	-13.481
Totaal Programma kosten	516.600	336.907	-179.693
Totale kosten	2.000.000	1.841.594	-158.406
Resultaat	–	14.795	14.795

Personeelskosten gealloceerd dmv ABC costing

Personeelskosten gealloceerd dmv ABC costing			
(in euro's)	2019	2019	2018
	Plan	Actuals	Vershil
Personeelskosten	1.200.000	1.219.662	19.662
Kenniscluster	144.369	155.170	10.800
Actief faciliteren consortia	409.628	423.405	13.776
Talent/ Human Capital	129.535	130.492	958
Internationaal	57.173	64.614	7.441
Branding Communicatie	174.878	178.601	3.723
Bedrijfsvoering	284.417	267.380	-17.037
Totale ABC kosten	1.200.000	1.219.662	19.662

Toelichting

In deze reguliere opstelling staan de werkelijke uitgaven weergegeven. Dit sluit aan op de staat van baten en lasten.

Toelichting op de verschillen:

1. Bij Kenniscluster is door de beslissing van de gemeente DH de CSW niet door gegaan. HSD heeft op verzoek van de gemeente DH een bijdrage geleverd aan de ONE Conference.
2. Er zijn aanzienlijk minder externe ingehuurd dan gepland.
3. De Out-of-pocket projectkosten zijn met name afgenomen met € 70K inzake CSW, door kostenbesparing bij bedrijfsvoering € 41K, talent € 35K, communicatie € 13K, consortia € 7K en internationaal € 8K. Ruimte voor nieuwe ontwikkelingen € 22,5K is geschapt. Voorbeelden van projecten die minder of geen out-of pocket kosten hebben: Duidingstudie forensics, Quantum, Metrieken en het OM project.
4. Door voortschrijdende inzicht zijn de OoP kosten bij sommige projecten juist opgestart, zoals het Cyber Situational Awareness project, RTL-Z item Dutch Security TechFund, Datadiode en Gateway review.

ABC opstelling

ABC opstelling			
(in euro's)	2019	2019	2018
	Plan	Actuals	Vershil
Eindtotaal baten	2.000.000	1.856.389	-143.611
Bedrijfslasten			
Personeelskosten	-	-	-
Afschrijving debiteuren	-	21.000	21.000
Overige bedrijfskosten (incl interest en bank kosten)	567.817	531.405	-36.412
Totaal bedrijfslasten	567.817	552.405	-15.412
Programmakosten			
Kenniscluster	274.919	196.155	-78.764
Actief faciliteren consortia	569.678	561.003	-8.676
Talent/ Human Capital	273.535	227.813	-45.722
Internationaal	95.173	95.099	-74
Branding Communicatie	218.878	209.119	-9.759
Totaal Programma kosten	1.432.183	1.289.189	-142.994
Totale lasten	2.000.000	1.841.594	-158.406
Resultaat	-	14.795	14.795

Toelichting ABC methodiek:

De personeelskosten zijn gealloceerd op basis van de urenverdeling welke is gebaseerd op ervaringscijfers. Deze zijn aan het einde van 2019 opnieuw vastgesteld.

Resultaat ABC opstelling:

Door de ABC opstelling is inzichtelijk geworden dat:

1. de bedrijfsvoering minimaal € 550K kost.
2. HSD Office heeft, conform plan, de meeste inspanningen verricht bij Actief faciliteren consortia.

Rendement investering gemeente Den Haag

De gemeente Den Haag investeert in HSD en exploiteert de HSD Campus. We trekken met elkaar op, versterken elkaar en hebben een aantal gezamenlijke ambities:

1. Creëren van een innovatief klimaat in de stad;
2. Ontwikkelen van innovatieprogramma's op het terrein van veiligheid;
3. Zorgen voor gunstig vestigingsklimaat voor bedrijven, internationale veiligheidscongressen, kapitaal en talent.

Met onze activiteiten ondersteunen we de stad in de profilering als internationale stad van Vrede, Recht en Veiligheid. Ook dragen deze activiteiten bij aan de resultaten en outcome waarden van onze partners en stakeholders. Zo werken we met elkaar samen aan een veiligere wereld en groei van banen in Den Haag, de regio en Nederland.

Bezoek Raadscommissie Bestuur aan HSD met toelichtingen van Bitdefender en Cyberwerf

Naast de resultaten uit de voorgaande tabel, die ook ten goede komen aan de gemeente Den Haag, hierbij een overzicht van Haagse feiten en cijfers.

Haagse feiten en cijfers

- 283¹ HSD partners waarvan 105 Haags²;
- Van de 132 organisaties die deelnamen aan een innovatieprogramma, zijn er 57 Haags;
- 41 Haagse organisaties plaatsten 368 vacatures op securitytalent.nl;
- Van de 18 organisaties die in 2019 nieuwe opleidingen op securitytalent.nl hebben geplaatst, zijn er 7 Haags;
- 10 Haagse organisaties namen deel aan cross-sectorale Ciso bijeenkomsten;
- HSD Office voerde 5 adviesgesprekken met Den Haag over Human Capital Agenda;
- 4 Haagse organisaties waren betrokken bij International Cyber Security Summer School;
- 6 Haagse organisaties waren betrokken bij P@CT: programma om goede MBO-cyberopleidingen op te zetten;
- 3 van de 9 betrokken organisaties bij Entrepreneurial Capstone 4TU zijn Haags;
- 12 Haagse organisaties namen deel aan een Partners for International Business programma;
- Economische spin-off van acquisitie internationale bedrijven naar Den Haag;
- De 8 security bedrijven die in 2019 in Den Haag geland zijn, geven aan de komende 3 jaar € 12,54 miljoen te investeren en 166 banen te creëren.

1 Saldo per 1 januari 2020

2 Vestiging in Den Haag in 2019

Cyberwerf

Cyberwerf is een programma voor cybersecurity-dienstverlening op MBO-niveau ten behoeve van het MKB. In 2018 is Cyberwerf gestart op het Haagse bedrijventerrein ZKD met het Security Field Lab. Het is een plek waar MKB-ondernemingen door MBO-studenten worden geholpen bij het in kaart brengen van hun cybersecurity-uitdagingen. Cybersecurity-talenten krijgen de mogelijkheid hun vaardigheden in de praktijk te ontwikkelen en de MKB-bedrijven krijgen laagdrempelig inzicht in de mogelijkheden om de risico's van cybercrime te verkleinen. In 2019 won Cyberwerf de Computable Awards in de categorie 'ICT-project voor MKB'. De pilot is een samenwerking van bedrijventerrein ZKD, ROC Mondriaan, HSD Office, Kenniscentrum Integrale Veiligheid en Economic Board The Hague. Aan dit programma is programmafinanciering gekoppeld.

- Economische spin-off van internationale securitycongressen die in Den Haag plaatsvonden is € 1,5 miljoen.
- 5 bijeenkomsten met of voor Den Haag waaraan HSD Office een bijdrage heeft geleverd: Dag van de stad, stadssafari, 100 Resilience Cities, bezoek Raadscommissie Bestuur aan HSD en bezoek afdeling DSO Economie aan HSD.
- HSD Office leverde op 8 momenten een bijdrage om de samenwerking tussen Yes!Delft The Hague en The Hague Tech te versterken.

Bitdefender (voormalig RedSocks)

Het Nederlandse cybersecuritybedrijf Redsocks is in 2012 opgericht en opereert vanuit Den Haag. Het bedrijf is gegroeid van 3 naar ruim 40 medewerkers in 2019. Het bedrijf is gespecialiseerd in de automatische detectie van verdacht netwerkverkeer door het inzetten van onder meer machine learning en artificiële intelligentie

Eind 2018 is Redsocks overgenomen door het Roemeense Bitdefender, dat de VS en Europa als sleutelmarkt heeft. Het product van Redsocks is complementair aan de cybersecurity producten van

Bitdefender. De R&D en doorontwikkeling rondom dit product blijft door de opgebouwde kennis in Nederland. Hiermee heeft RedSocks -naast funding- nieuwe mogelijkheden gecreëerd hun product internationaal te vermarkten. Daarnaast is het internationale hoofdkantoor van Bitdefender in Den Haag gevestigd, wat zorgt voor extra werkgelegenheid in de stad. Tijdens het bezoek van de Raadscommissie Bestuur van Den Haag gaf directeur Floris van den Broek hierop een toelichting en legde hij uit wat de waarde van HSD is voor hun groei.

Together we
Secure the Future

The Hague Security Delta

Wilhelmina van Pruisenweg 104

2595 AN Den Haag

070 204 51 80

KVK 58355766

✉ info@thehaguesecuritydelta.com

🌐 www.thehaguesecuritydelta.com

🐦 [@HSD_NL](https://twitter.com/HSD_NL)